

*As Tommy Snooks, and Bessie Brooks
Were walking out one Sunday;
Says Tommy Snooks to Bessie Brooks,
“To-morrow-will be Monday.”*

Akademsko AMD ŠOLT poleg drugih dejavnosti že vrsto let uspešno vzgaja voznike motornih vozil. To delo opravljajo inštruktorji-študentje, ki morajo opraviti inštruktorski izpit in se dodatno izpopolnjujejo tudi v društvu samem. V zadnjem času pa se je obseg dela tako povečal, da je prišlo do nezaželenih težav, specifičnih za AAMD ŠOLT, ki je vezano izključno na inštruktorske študente. Le-teh je namreč kljub možnosti dobrega zaslužka odločno premalo. Vzrok temu je zakon, ki zahteva starost inštruktorjev vsaj 23 let. Ker pa je študent pri teh letih že na koncu študija, možnost zaposlitve pri AAMD ŠOLT skoraj odpade, saj mu za zaposlitev ostane le leto, v katerem mu teče absolventski staž. Za tako kratek čas zaposlitve pa se le malokdo odloči opravljati inštruktorski izpit. Tako nastane dvojna škoda: oškodovan je študent, ki je ob dobro in stalno honorarno zaposlitev (ki jih, kot vemo, za študente ni veliko), na škodi pa je tudi AAMD ŠOLT, ki svojih obveznosti ne more izpolnjevati tako, kot bi si želela, ker prezasedeni urniki voženj nujno podaljšujejo kandidatov čas učenja. Absurd, da je meja starosti postavljena tako visoko, je v tem, da mnogi pedagogi učijo in vzgajajo že v starosti 19, 20 let, ker gotovo ni manj odgovoren posej od poučevanja vožnje. Tudi dejstvo, da imajo inštruktorji Šolta vsaj srednjo izobrazbo, bi govorilo v prid trditvi, da je starostna omejitev postavljena previsoko. Če se spomnimo še prej veljavnega zakona, po katerem vožnjo lahko poučuje vsakdo, ki je imel vozniško dovoljenje tri leta (brez inštruktorskega izpita), se zdi, da tak ukrep ni povsem na mestu. Če bi mejo znižali za dve leti – na 21 let, bi AAMD ŠOLT dobil več inštruktorjev, ki bi delali lahko nekaj let skupaj, s čimer bi se znižali stroški dela društva, obenem pa bi se izboljšala kvali-

teta dela inštruktorjev in povečale ugodnosti za kandidate-študente. To pa je problem, vreden premisleka . . .

O.J.

SKLEPI TEMATSKEGA ZBORA O INFORMATIKI

1. Študentski informativni mediji naj se v bodoče bolj in na vseh ravneh povezujejo s podobnimi mediji drugih delov mlade generacije v Sloveniji in Jugoslaviji.
2. Izvršni odbor Skupnosti študentov LVZ mora nuditi vso pomoč tistim študentskim skupnostim na ljubljanskih visokošolskih zavodih, ki ustanavljajo glasila. Ta pomoč naj bo v obliki nasvetov, navodil, pa tudi tehnična.
3. Vsa glasila SS na LVZ je potrebno čimprej uskladiti z zakonom o tisku.
4. Potrebno je čim bolj razvijati medfakultetno sodelovanje glasil.
5. Tribuna naj razširi svojo dejavnost v dogovoru s sindikati na univerzi.
6. Informatiko v Skupnosti študentov je potrebno v bodoče ustrezneje finančno podpreti, vendar pa ne na škodo drugih oblik delovanja in organiziranja študentov.
7. Zavzemati se moramo za čim boljše povezavo študentskih informacijskih medijev v Jugoslaviji in obliki izmenjave informacij, izdajanja skupnih števil itd.
8. Uredništvo Tribune mora odgovorno in skupaj z IO SŠ LVZ izvajati akcije za sanacijo finančnega stanja, pri tem pa mora biti iniciator uredništvo Tribune.
9. IO SŠ LVZ in UK ZKS naj končno z vso zavzetostjo pričneta izvajati sklepe in dogovore, ki sta jih sprejela v zvezi s Tribuno na

skupnem sestanku. IO SŠ LVZ naj kot izdajatelj odločneje nastopa pri RISK-u in Republiški kulturni skupnosti, ko bosta razpravljali o teh vprašanjih.

10. V zvezi s posebnim statusom Radia Študent bo potrebno pripraviti predloge za spremembo financiranja radia in o tem razpravljati na eni naslednjih sej IO SŠ LVZ.

Ljubljana, 19. marca 1974

ZBOR ŠTUDENTOV O INFORMACIJSKI DEJAVNOSTI NA SŠ LVZ

Tematska skupščina SŠ LVZ o informacijski dejavnosti v Skupnosti študentov LVZ se je zaradi nesklepčnosti preimenovala v zbor študentov. To se je dogodilo v torek, 19. 3. 1974, in to zato, ker premaloštevilni delegati niso imeli kompetenc, da bi lahko razpravljali oziroma sprejeli sklepe za celotno Skupnost študentov LVZ. Prisotni so bili večinoma samo znani študentski aktivisti in ti so zelo vsebinsko razpravljali o pomenu in vlogi informacijskih medijev.

Zaradi nesklepčnosti sta na žalost odpadli prvi dve točki vnaprej predlaganega dnevnega reda. To sta poročilo o delu IO SŠ LVZ in priprave na volitve. Pri drugi točki dnevnega reda je bil predlagan statutarni sklep o formiranju skupščine SŠ LVZ po delegatskem principu. Zbor študentov pa zaradi nekompetentnosti (statutarne) o tem sklepu ni mogel razpravljati. Lahko

pa ugotovimo, da je (bil) v pripravi izjemno pomemben dokument, ki naj bi opredeljeval in uzakonjal organiziranost študentov po delegatskem principu. S tem bi SŠ LVZ uskladila svoje organizacijske oblike s pozitivnimi spremembami v naši družbi (v ustavi deklariran in vpeljan pojem) in bi se tudi vnesla kvalitativna sprememba v organiziranost študentov oziroma sploh študentsko organizacijo. S tem bi se lahko prek delegacij uveljavljali interes vsakega posameznega študenta.

Takšna nezainteresiranost študentov oziroma njihovih predstavnikov (nesklepčna skupščina SŠ LVZ) nas opozarja, da je nujno nekaj narediti. Pred fakultetnimi organizacijami in pred IO SŠ LVZ stoji pomembna naloga, da se skozi vsebino, za katero se bodo borili, poveča zainteresiranost študentov. Problemov je namreč res dovolj (reforma študija, družbeno-ekonomski in socialni položaj študen-

tov . . .), le akcijo je potrebno začeti ambicioznejše.

Na programu zbora je bila torej samo razprava o vlogi in pomenu informacijskih medijev v SŠ LVZ.

Uvodno besedo je imel Marjan Pungartnik, ki je v svojem govoru poudaril, da je študentov odnos do okolja, do družbenih pojavov (včasih v zelo parcialnih okoljih) ravno rezultat produkcijskega procesa na univerzi. Torej, če gre pri učno-vzgojnem procesu za produkcijo kadrov, je študentov odnos zelo obremenjen s tem procesom. V tem (socialnem) okolju pa nastaja vrednotenje dogajanja okrog sebe; tako nastaja informacija. Od vloge „tehniškega spoznavanja“ (to je isto kot nekritično, vnaprej planirano, dogmatično) pa je odvisna kritičnost študentov in živahnost njihovih reakcij na okolje. V tem pa se že skriva kal in vzrok (študentskega) lista.

Če študentska organizacija začne kampanjo za obveščeno, je to nujno povezano s posameznikovim (socialnim) življenjem. Če pa je to nedemokratizirano in zaprto, moramo kampanje nenehno sprožati.

Ostale razprave so bile bolj informacije o fakultetnih glasilih, o njihovem delu, problemih in težavah, ki jih imajo. Omembe vredne so še razprave o tem, da je potrebno študentske informativne medije na vseh nivojih povezati podobnimi

mediji ostale mlade generacije. To je tudi v smislu povezovanja vseh delov mladih v skupno fronto za ustvarjanja enakopravne vloge vseh mladih. V teh procesih pa mladi seveda potrebujejo svoje informacijske medije.

Nato je sledila razprava o finančnem položaju Tribune. Ponovno se je ugotovilo, da je ta kritičen. Skupnost študentov (vsa univerza) Tribune resnično potrebuje, zato bo potrebno uporabiti vse metode demokratičnega pritiska na vse, ki so zainteresirani in dolžni Tribuno podpirati, da lahko normalno izhaja.

Skupnost študentov LVZ, univerzitetni komite ZKS, tiskovni svet pri RK SZDL so ugotovili, da je Tribuna kvaliteten in nujno potreben list. Zato pa ji je potrebno preskrbeti dovolj velika finančna sredstva, da bo lahko normalno izhajala. V živahnih političnih spremembah in gibanjih študentska organizacija, univerza, komunisti na univerzi resnično potrebujejo časopis, kjer bodo lahko razvijali akcijo in informirali. Če k temu pristejemo še vlogo, ki jo ima Tribuna v razvijanju kritične misli, kulture, literaturo, teorije itd. pri študentih, je ideja o nerednem izhajanju Tribune nevzdržna. Univerza potrebuje osrednji list, toda zanj se mora potruditi, ne pa samo sprejemati deklaracije in moralne podpore.

CF

UTEMELJITEV NOVE ZNANOSTI IMENOVANE INFANTOLOGIJA

(Uvodni del obsežnejše spoznavnostne totalizacije otroškega sveta v okviru še neizdelanega programa celostne osvoboditve)

„Materialistični nauk o spremembi okoliščin in vzgoje pozablja, da okoliščine spreminjajo ljudje in da mora vzgojitelj sam biti vzgajan.“ (Karl Marx: Teze o Feuerbachu – prva verzija tez: začetek tretje teze)

S tem zapisom bomo napravili prvi korak na poti k utemeljitvi nove znanosti, ki se od dosedanjih podobnih podvigov razlikuje po tem, da ne gre za kaj v mediju esprit serieux, ampak gre za poskus preosnove celotnega sistema znanosti tako, da znanosti ne bodo več obstajale sklenjene v sistem. Za sedaj bom skušal nakazati nekaj osnovnih aspektov nove znanosti, ki morajo služiti za izhodišče obsežnejšemu delu, katero bo samo po vsej verjetnosti neodvisno od eksistence avtorja tega početka, ker je edina možna izpolnitev zasnove tega projekta bistveno odvisna od avtonomije njegovih ustvarjalcev. Uvodoma je potrebno poudariti, da je, žal, za začetek potrebno uporabljati jezik, katerega bo infantologija v svojem nadaljnjem razvoju morala povsem zavreči. V tem trenutku je ta presuhoparni jezik, ki ga pač moramo rabiti, davek sedanjosti, ki je ne po naši volji predpostavka z infantologijo vzpostavljene prihodnosti. Pričujoči projekt se deli v tri osnovne dele: določitev temelja infantologije, določitev osnovnih metod in v razmejitev infantologije v razmerju do ostalih znanosti.

1

Infantologija je znanost, ki nima predmeta, kajti otroci niso predmeti.

2

Osnovna metoda infantologije se imenuje: introspektivna infantološka projekcija. Ta metoda zahteva obstoj znanosti same pred obstojem znanstvenika. Tisti ki bi hotel postati znanstvenik na tem področju, torej odkriva že obstoječo znanost. Zato se mora brez vseh predsodkov zazreti v lastno otroštvo, razen v primeru, če sam ni povsem avtentičen otrok. Infantologija torej v zelo majhni meri obstoji zapisana v knjigah, obstoji pa v naši zavesti pod pogojem, da le-ta ni skoz in skoz plesniva ali kako drugače samoizmaljena, kar v večini individualnih primerov je. Gre namreč za masovno kretizacijo, kateri se mora metoda infantologije zoperstaviti z vsem žarom mlade znanosti. Znanstvenik s področja infantologije je potemtakem subjekt odločne dekretizacije. Metoda intro-

spektivne infantološke projekcije je tako metoda izrazitega infantilnega hedonizma s posebno poudarjenimi socialnimi posledicami na področju pojma lastnine.

3

Dolgočasneži, ki jih najprej zanima, ali je določena znanost naravoslovna ali humanistična, se v primeru infantologije s svojim vprašanjem grdo opečejo. Infantologiji namreč ni nič mar boja za obstanek pri kakšnih gnujih ali zebrah ali evglenah, če sploh kje, niti ji ni mar izboljševanja sveta s piljenjem gramatike ali literarne teorije z njenimi posilstvi, ki jih le-ta za vsako dobo posebej opravlja nad sicer infantološko zanimivimi izdelki kreativnosti človeka.

Infantologija se ne začena v filozofiji, niti v mitologiji in niti v animizmu, ker se začena sedaj. Toda do vsega tega infantologija še ni brezbržna. Do ostalih znanosti pa je v razumljivo kritičnem odnosu. Od vsega spektra do sedaj razvitega (komaj še človeškega vedenja se bo infantologija naslanjala v največji meri na spoznavno teorijo, toda z bistveno intenco. Infantologija bo vključila spoznavno teorijo vase na ta način, da bo spoznavna teorija v njej sama modificirala svoje perverzno bistvo in se bo v procesu infantološke kognitivne perceptualizacije preimenovala v spoznavnostno teorijo. Odločno zavračamo kakršnokoli identifikacijo infantologije s psihologijo (in še posebno z njenim izrodkom – otroško psihologijo!), ki je vseskozi militaristično-ekonomska veda, z redkimi izjemami nekaterih psihoanalitskih smeri, ki pa se niso mogle pripoznati svoje bistvene nepripadnosti psihologiji. Sociologija se infantologije tiče le kot zakladnica obžalovanja vrednih ugotovitev, ki služijo lastnikom instrumentov procesa masovne kretizacije. Vse naravoslovne vednosti bodo za infantologijo smiselne po predelavi v okviru spoznavnostne teorije. Pravo je za infantološki uvid predvsem na osnovi perverzije vsega omenjenega, perverzija nad perverzijami, ki je predvsem vir nadaljnjih perverzij na osnovi svoje temeljnega pojma: pojma lastnine.

IA!-(

Otroci so kar naprej na svetu. Za mater ni nujno, da je infantologinja, je pa fino, če je. Toda tisto, kar je v estetskem in etičnem pogledu avtentično: komunikacija od prvega trenutka, je ontološkega značaja za infantologijo. V okviru subjektivnosti infantologije (torej ne predmetnosti) je pomembna infantološka zavest fantazije. Če je namreč subjekt infantologije – obojestranski otrok – poln smeha in nedefiniranih pojmov, poln praznine bremena reflektirajoče identitete, ki ni nič, potem sledi fabulizacija sveta

(:opravljanje), ki je pogoj vzpostavitve dejanskih temeljev infantologije. Le-ta se bo potem mogla izgovarjati v neposredovanem jeziku same biti otroškega sveta in otroka.

2B? / . . .

Introspektivna infantološka projekcija je metoda revolucionarne spremembe vesolja. Do sedaj so vse revolucije vesolja klenile ravno zaradi pomanjkanja takšne metode, ki bi v čim imanentnejši obliki preprečila deinfantilizacijo revolucionarnih oblasti, ki so namesto fantazije praviloma začenjale uporabljati znanost in pravo in sociologijo in industrijo in vojsko in policijo in namesto komunikacije vzpostavile šole in namesto ljubezni družine, ki so si prilastile otroke, in to tudi v primeru, če sicer niso ničesar imele. Zato je vesolje ostalo predvsem polno hladno migotajočih zvezd in znanstveno eksplorabilne lune. Vse to je preprečevalo tisto materialno osvoboditev zavesti, ki bi omogočila rojstvo najuniverzalnejšega otroka človeške vednosti: INFANTOLOGIJE, ki je istovetna z najljubšeje konkretizirano svobodo. Imenovana metoda infantologije je tako po bistvu čutna!! To pa seveda spet ne pomeni, da ta metoda nima v sebi nobene racionalnosti, kajti desenzibilizacija racionalnosti je izvedena v že omenjeni perverziji. Infantologija potemtakem uveljavlja moment senzibilnosti, ki je doslej živel predvsem v marginalnih subkulturah, katerih marginalnost je ob splošni nekulturnosti precej vprašljiva. Tako se nam pokaže sintetični odnos med projektom spoznavnostne teorije in reevaluacijo reflektirajoče identitete, ki v infantološkem nesistemu ni več obremenjena z morjem dialektičnega gibanja pojmov v zgodovini, ampak osvobaja zavest v dimenzijo pravljice. Pravljica in iz nje izhajajoča pravljčnost eksistence ni mitologija niti ideologija, ampak je totalna zavest zgodovine.

Materialisti bi v tem trenutku verjetno ugovarjali, češ, kakšna osvoboditev zavesti, saj je zavest produkt materialnih pogojev, kje je tu osvoboditev – je ni, in to osvobajanje je milni mehurček. S tem bi seveda izkazali svoj antifabulativni dogmatizem. Te vrste oponentom infantologije bo edini argument študij zgodovine črncev, prek katerega jih bo doletela infantološka desakralizacija pojma materije.

Vzpostavljane infantologije je tako suprazgodovinski proces, ki se začena v tem trenutku z vsemi infantologi in z avtentičnimi otroki, ki bodo že od najmanjšega nezatirani zrasli v svobodo in dajali vsebinsko polnost introspektivni infantološki projekciji in se do sebe in svojega sveta vedli na način senzibilne percepcije v mediju spoznavnostne teorije, ki bo prešla meje tudi tega zagovednega jezika, v katerem jo utemeljujemo.

3C „No. 9“

Infantologija ni obča znanost, je totalna. Po njeni uveljavitvi ne bo več sto in sto znanosti, ampak ena sama – znanost infantologije, kateri ne bodo potrebne niti univerzitetne avtoritete niti kateheti niti modri starci, kajti neslutene možnosti razvoja te znanosti niso v mnogih izmišljenih okornih oblikah institucij (ki se kljub definiciji, ki opredeljuje njih dober namen, izkažejo predvsem za hleve masovne kretizacije), ampak v vsakokratnem otroku, ki pije materino mleko in ga nič ne briga, če je njegova mati plod boja za obstanek.

Toda infantologija ni nobena eshatologija in še manj utopijska. V svoji začetni obliki je predvsem prva zaznava obstoječe realnosti, ki jo je mogoče realno posplošiti, potrebno je le veliko ljubezni in nekaj ekološke zavesti – vse ostale prvine sledijo po logiki stvari samih.

Razmerje infantologije do umetnosti je docela imanentno tako umetnosti kot infantologiji. Opredeljevanje na način definiranja bi nas na tem področju odvedlo k odmiku od temelja infantologijin zgrešili bi njen totalizirajoči značaj.

Če sonce bo ali ne sijalo vse se bo igralo vsega od teatra vse do poezije kdo še pel bi litanije smeh otrok in sladkost sadja bosta vsepovsod

Freda Peeples—John Lennon
DANES JE PRVI DAN OSTANKA TVOJEGA ŽIVLJENJA

Da, ko otroci ostanejo otroci, potem jim je vedno mogoče pravi pripovedke, toda ko postanejo odrasli, to ni več mogoče. — Bertold Brecht

Kaj sem torej? Misleča stvar. Kaj je to? Stvar, ki dvomi, ume, zatrjuje, zanikuje, hoče, noče, si predstavlja in čuti. — Rene Descartes

non

Že ta utemeljitev infantologije je nastala po metodi introspektivne infantološke projekcije.

Darko STRAJN

PROBLEMI ŠTUDENTOV ZAKONCEV

Vedno več je študentov, ki se poročijo v času študija. Največkrat je temu vzrok materinstvo, ki prinese mladima zakoncema nove obveznosti in dolžnosti. Danes je položaj teh študentov zelo različen. Nekateri imajo možnost stanovati v Študentskem naselju, drugi si poiščejo sobo pri privatnih stanodajalcih, tretji pa se morajo zaradi premajhnih finančnih sredstev odločiti za pot domov k staršem. Slednja odločitev pa največkrat povzroči odtegnitev od fakultete; študenti izgubijo stik z življenjem in dogajanjem na fakulteti ter zato mnogokrat ne dokončajo študija. Težko je oceniti, koliko je zakoncev med študenti, zato se bomo omejili le na nekatere podatke, ki jih imamo na razpolago. Sklad za zdravstveno varstvo študentov je do sedaj zbral podatke o 155 študentskih otrocih, ki so zavarovani prek svojih staršev – študentov. Ta številka ni popolnoma točna; teh otrok je znatno več. Mnogo zakoncev ne prijavi svojih otrok kot upravičencev do zdravstvenega varstva do trenutka, ko otrok zboli. V prejšnjih letih so študenti zavarovali svojce prek listov, ki so jih izpolnili zase. Letos pa so zaradi netočne obdelave podatkov (ni bilo mogoče ugotoviti, koliko je otrok, zakoncev ali staršev) uvedli individualno prijavljanje svojcev. V trenutku, ko se eden od zakoncev zaposli, otroka odjavijo, ker zaposleni zakonec lahko uveljavi pravico do otroškega dodatka. Študent te pravice nima. Od 155 otrok jih je 45,8 % rojenih leta 1973, 28,3 % leta 1972, 12,2 % leta 1971, 5,1 % leta 1970, 8,3 % pa jih je rojenih od 1957–1969.

Iz teh podatkov je mogoče oceniti, da se študenti zakonci verjetno bolj zgodaj zaposlijo ter šele nato študirajo; možna pa je tudi ocena, da se odločijo za poroko in za otroke študenti, ki so v zadnjem letniku študija ali absolventi. Kje so ti otroci v času, ko njihovi starši nadaljujejo študij, ne vemo. Verjetno pa jih ima malo možnost, da bi bili ob svojih starših, ker zakonca z otrokom zelo težko dobijo stanovanje, če pa ga, ga morata zelo drago plačati.

V Študentskem naselju so zelo omejene možnosti za pridobitev študentske zakonske sobe, saj je takih sob le 32.

Pravico do take sobe imata študenta zakonca, ki sta redna študenta sprejeta morata biti v dom pri sprejemni komisiji na Univerzi in morata z dokumenti dokazati, da sta poročena. Prošnje za dodelitev zakonske sobe takoj po sprejemu v študentske domove ali pa v času bivanja v domu rešuje komisija za socialno-ekonomska vprašanja študentov v študentskih domovih. Socialno-ekonomska komisija dodeli zakonsko sobo po prioritetenem redu: socialni in materialni položaj zakoncev, kjer se še posebej upošteva, ali imata zakonca otroka pri sebi, nosečnost, bolezen, denarna sredstva za preživljanje itd. Upošteva se tudi vrstni red vloženih prošelj in čas bivanja v študentskih domovih. Študenta zakonca nimata pravice do zakonske sobe, če eden od njiju nima statusa študenta. Tako določilo je za marsikaterega študenta zelo neugodno, ker običajno študentke matere izgubijo leto dni študija zaradi poroda. V izjemnih primerih zavod dodeli zakonsko sobo neporočeni študentski materi: če ima otroka pri sebi, da se sostanovalki in njej omogoči normalne pogoje za študij. Študentka, ki sama uporablja zakonsko sobo, plačuje sobo z dvema ležiščema. Soba se lahko podeli tudi dvema študentkama materama, ki imata otroka pri sebi, če se doseže njuno soglasje za skupno bivanje. Študentoma zakoncema ostanejo iste pravice in dolžnosti kot ostalim stanovalcem študentskega doma. Pravica do zakonske sobe preneha v primerih, ko diplomirata, ko jima odkloni sprejem v študentski dom komisija na Univerzi, zaradi neizpolnjevanja študijskih pogojev, ali če sta izključena iz študentskih domov zaradi kršitve domskega reda. Rok za izselitev je petnajst dni. Zakonska soba se podeljuje za eno študijsko leto. Po preteku te dobe mora prosilec pravico do bivanja v zakonski sobi oz. domu brezpogojno obnoviti pri komisiji za sprejem v študentske domove.

V študijskem letu 1973/74 je vložilo prošnje za zakonsko sobo dvaindvajset zakonskih parov, od tega je komisija ugodila samo sedmim prosilcem. Trenutno morajo v zakonske sobe vseliti še šest zakoncev. Ker se zakonci kljub neizpolnjevanju pogojev zelo počasi izseljujejo (v zadnjih šestih mesecih le trije), je zelo malo možnosti, da bi lahko teh šest parov ob obstoječem številu sob dobilo zakonsko sobo v kratkem času.

Problemi, ki se pojavljajo ob tem, so številni. Ker v sobah stanujejo družine in zakon šteti družino, je nekatere zakonce nemogoče izseliti. V Študentskem naselju so imeli primere, ko sta se že oba zakonca zaposlila, a se nista hotela izseliti iz sobe.

Trenutno ima v Študentskem naselju od desetih parov le en zakonec študijske pogoje. Seveda je verjetno povsem opravičeno, če študentke matere v letu poroda ne izpolnijo pogojev za vpis v višji letnik; mnogokrat pa teh pogojev ne izpolnjujejo tudi možje, ki se honorarno zaposlujejo zaradi premajhnih finančnih možnosti. Mnogi zakonci imajo zelo majhne štipendije, starši pa jim lahko pomagajo le omejeno ali pa sploh ne. Večina zakoncev zahteva, da bi dobili maksimalne štipendije in da bi njihovi štipenditorji upoštevali tudi otroka. Zaradi tega so tudi mnogi prosili za študentska posojila ter odstopili od mnogo manjših štipendij. Težave za pridobitev štipendije so pri poročenih zelo velike. Večina štipenditorjev poročenemu študentu še dodeli štipendijo, imajo pa pomisleke za dodelitev štipendije poročeni študentki, ker menijo, da dekle

ni sposobno dokončati študija. Vse premalo pa se zavedamo, da morajo tudi ti študenti doštudirati in da jim moramo zaradi njihovega drugačnega položaja toliko bolj pomagati.

Študenti vedno bolj opozarjajo na take probleme. Posebno se zavzemajo za to, da bi bilo več zakoncem omogočeno bivanje v študentskih domovih; da bi uredili njihov materialni položaj in da bi za otroke uredili redno otroško varstvo. Zaradi otrok večina nima časa za predavanja in študij. Vsi so si enotni, da morajo otroci biti ob starših, toda v času, ko morajo študirati, bi jih morali nujno dati v otroški vrtec. Zamisli o „študentskem“ vrtcu so bile že večkrat izražene, v zadnjem času pa je prisotno mnenje, da bi moral plan izgradnje študentskih domov in drugih vzorednih objektov zavzemati tudi investicijo v otroško varstvo. Ni nujno, da bi bil tak vrtec v sklopu študentskih domov. Dovolj bi bilo, če bi skušali le sofinancirati gradnjo oziroma razširitev že obstoječega vrtca, na primer v Rožni dolini, ter tako zagotoviti ustrezno število mest za študentske otroke.

Valči Škerbec

UREDNIŠTVO: Cene Filipič – glavni urednik (študentska organizacija, informacije), Daniel V. Levski – v.d. odgovornega urednika (teorija, politika, seks), Blaž Ogorevc (kultura), Peter Pal – pomočnik glavnega urednika (reforma študija), David Plut (teorija, prevodi), Jadran Sterle (ekologija, subkultura), Edi Stefančič – likovni in tehnični urednik, Valči Škerbec (socialni in družbeno-ekonomski položaj študenta), Darko Štrajn (reforma univerze, teorija), Ivan Volarič (literatura), lektor: Bora Zlobec-Jurčič, desk: Pavle Zgaga.

Izdajateljski svet: Božidar Debenjak, Pavle Gantar, Franc Jakopin, Sonja Lokar, Jure Mikuž (predsednik), Boris Muzevič, Gorazd Sancin, Primož Žagar. TRIBUNA, študentski list, Izdaja IO SŠ LVZ, Uredništvo in uprava 61000 Ljubljana, Trg revolucije 1/II – 86. Tekoči račun 50101-678-47420. Tiska tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani. Letna naročnina 35,00 din. Poština plačana v gotovini. Rokopisov ne vračamo. Oproščeno temeljnega davka na promet po pristojnem sklepu št. 421-1/72.

DOBRO JE, ČE VESTE

Vsako leto ugotavljamo, da je fiktivni vpis na nekatere fakultete izredno visok. Študentje se tako vpisujejo zaradi ugodnosti, ki jih imajo kot redno vpisani študentje; nimajo pa niti najmanjšega namena tam redno študirati. Poglejmo ugodnosti, ki jih prinaša vpis!

Te so: možnost dobiti štipendijo, stanovati v študentskem domu, izognitev vojaščini, ugled... Zaradi zdravstvenega zavarovanja pa se študentu, ki pavzira, ni potrebno formalno vpisati. Lahko se namreč prijavi na najbližji zavod za zaposlovanje (npr. na ljubljanskega), ki ga registrira za brezposelnega. S tem dobi pravico do zdravstvenega varstva zase in za svojo družino (če jo ima), enako kot reden študent ali delavec v rednem delovnem razmerju. To velja seveda tako dolgo, dokler mu zavod za zaposlovanje ne najde zaposlitve.

Zalostno je sicer, da zdravstveno varstvo združujemo z ugodnostmi (ki jih imajo študentje). V socialistični družbi bi morali biti samo po sebi jasno, da imajo vsi pravico do zdravstvenega varstva, in to ne glede na to, kaj delajo oziroma kakšne položaje pri tem zavzemajo. Načelo socialističnega humanizma (ki ne bi smel biti le fraza!) se realizira ravno skozi takšne pravice in možnosti, kot je ohranjanje zdravja. Je pa to vedno stvar razrednih družbenih odnosov, ki pogojujejo situacijo, da lahko določen družbeni razred skozi neko institucijo (sistem zdravstvenega zavarovanja) vdira in odloča o osebni integriteti vsakega posameznika v družbi (v podprivilegiranim razredu).

Zdravstveno varstvo oziroma sploh vse ugodnosti izhajajo iz dela in za delo (tako je vsaj uzakonjeno). Pravica do dela pa ni enaka za vse! Zato je ključno vprašanje, po katerem ocenjujemo humanost neke družbe, kako obravnava delo. Študij se še vedno obravnava kot nedelo, kot privatna zadeva posameznika, in to po še vedno isti tehno-kratski logiki koristnosti, ki postavlja kriterij dela (ali nedela) le skozi možnost neposrednega vnovčenja njegovih rezultatov. To pa je pri študiju nekoliko težje narediti (vsaj po metodah te iste logike).

Po tej logiki so štipendije, študentski domovi, zdravstveno varstvo nekaj, kar družba daje v svoji dobrohotnosti (privilegiranim) posameznikom kot rento za bodoče delo. Zato groza, če ne študirajo redno in je fiktivni vpis velik! Te stvari se rešujejo z reformo univerze in zavesti ljudi. Ne pa z administrativnimi metodami.

ZAČASNO NEZAPOSLENI IMAJO PRAVICO DO DENARNEGA NADOMESTILA

Ob začasnih brezposelnosti imajo pravico do denarnega nadomestila vsi, ki so prijavljeni pri komunalnem zavodu za zaposlovanje in ustrezajo določenim kriterijem: delavec ne sme izgubiti službe (oziroma prekiniti rednega delovnega razmerja) po lastni krivdi; pred tem je moral biti v rednem delovnem razmerju neprekinjeno vsaj dvanajst mesecev.

PRISPEVEK K VPRAŠANJU PROBLEMATIKE POIMENOVANJA JEZIKOV

Pri nas govorimo prinasščino,
drugod govorijo drugodščino.
Tu govorimo tuščino,
tam pa govorijo tamščino.
Odrasli govorijo odrasliščino,
otroci pa otrociščino.
Ponekod govorijo ponekodščino,
nikjer pa nikjerščino
(to je zatirani jezik).
Poleg tega pa obstaja še nekaj
manj pomembnih jezikov,
ki jih s skupnim imenom
označimo za polegtegaščino.

Osnova za pridobitev pravice do denarnega nadomestila v primeru začasne brezposelnosti je od 1. 1. 1974 taka:

- 728,00 din mesečnega dohodka na člana delavčeve ožje družine,
- 1456,00 din letnega katastrskega dohodka od zemljišč, ki so njegova lastnina oziroma lastnina članov njegove ožje družine.

Denarno nadomestilo znaša (prav tako od 1. 1. 1974) najmanj 687,00 din, ne sme pa preseči 2060,00 din.

Možnost dobiti denarno nadomestilo (podpore) je podobna možnosti biti socialno zavarovan. Podpora za nezaposlene se obravnava v času razvoja družbenih odnosov, njihove demokratizacije in odnosa družbe do dela. Ker smo deklarirali, da vse pravice izhajajo iz dela, potem je dolžnost družbe, da delo organizira. Toda če študent ni delavec, če to, kar je diplomant pred diplomom delal, ni delo, seveda nima takoj po diplomi pravice do podpore. Možnosti za zaposlitev diplomantov pa niso vedno izvrstne. Nenehno se dogaja, da zaradi nedomišljenosti politike izobraževanja mnogo diplomantov nekaterih smeri (arhitektura, umetnostna zgodovina...) ne najde ustrezne zaposlitve. Zato se pogosto zaposlijo kar na prvem delovnem mestu, ki ga dobijo. S tem si seveda zagotovijo socialno varnost in neodvisnost. Na ustrezno delovno mesto lahko počaka le tisti, ki mu pomagajo dobro situirani starši.

Nikakor ne bi smeli dovoliti, da diplomanti po študiju kar „slučajno“ izberejo zaposlitev. Saj se dogaja, da zaradi nezadovoljstva na tem „slučajnem“ delovnem mestu kmalu poiščejo novo. To pa nikakor ni v interesu družbe, namreč velika fluktuacija z enega delovnega mesta na drugo. Za izbiro njemu ustreznega delovnega mesta treba diplomantu dati čas, mu pomagati z dobro razvito svetovalno in informacijsko službo.

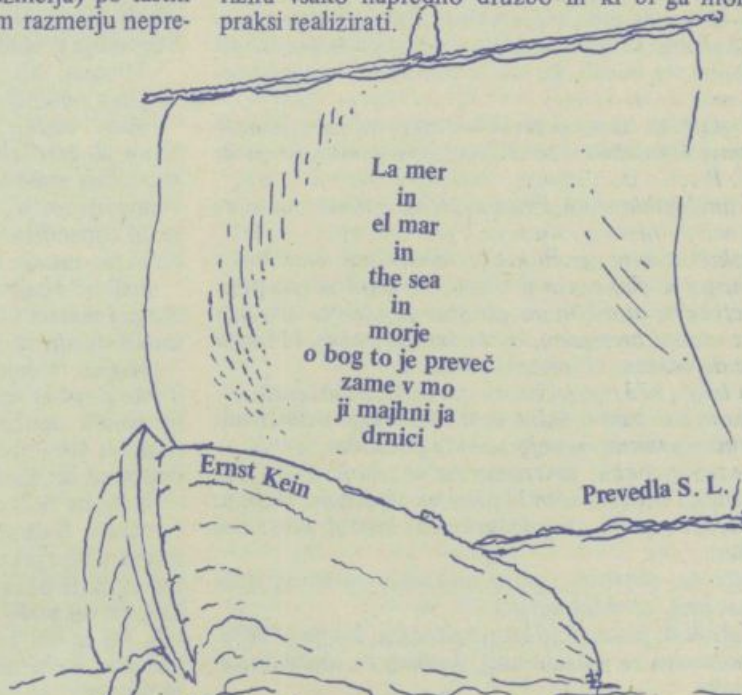
Pripravlja se nov zakon, ki bo opredeljeval pravico do denarnega nadomestila za primer začasne brezposelnosti po nekoliko drugačnih kriterijih. Vendar bo v njem ostala zahteva po vsaj dvanajst-mesečnem nepretrganem delovnem razmerju pred začasno nezaposlenostjo. Študentje oziroma diplomantje ostajajo na istem.

Mislím, da bi se morala študentska organizacija oziroma mladinska, če se sestavljali predloga novega zakona ne zavedajo te nujnosti, zavzeti, da bi moral vsak brezposeln, ne glede na predhodni delovni staž, dobiti svojim potrebam (to je seveda potrebno pravilno opredeliti) ustrezno podporo oziroma nadomestilo.

V našem socialistično samoupravnem družbenem sistemu je uzakonjena ekonomska, socialna in osebna varnost človeka, ki bi se morala nujno zagotoviti, če človek nima možnosti za njemu ustrezno delo, s solidarnostjo in vzajemnostjo vsakega do vseh in vseh do vsakega (ustavno opredeljeno načelo).

Skupaj z zdravstvenim varstvom (za vse) je denarno nadomestilo za brezposelne (tudi za vse) tisto najosnovnejše načelo, ki karakterizira vsako napredno družbo in ki bi ga morala naša družba v praksi realizirati.

Cene Filipič

V ULICI PETITES CURIES JE NEKI MAJHEN SIV KONJ, KI GA ČLOVEK VČASIH SLIŠI JOKATI V PREKRATKI POSTELJI.

Jacques Prevert

Prevedla S. L.

Tribuna se je 13. 3. 1974 pogovarjala s študenti zakonci v prvem bloku Študentskega naselja. Sodelovali so Jožica, Janez, Mira, Demetra, Rajko, Vera, Marjan, Valči, Peter, Cene.

Tema pogovora: problemi študentov zakoncev (posebej, če imajo otroke).

Tribuna: Tribuna bo izdala družinsko in otroško številko, v kateri bo nakazala probleme družine, otrok, probleme iz življenja študentov zakoncev; pa tudi pravičnice, pesmice in stripi bodo v njej.

Kako je s sprejemom študentov zakoncev v Študentsko naselje? Vemo namreč, da je v ŠN več sob za zakonce.

Janez: Zakonskih sob je v ŠN izredno malo. Danes je situacija nekoliko boljša, pred dvema letoma pa so bile zelo pomembne zveze, ki si jih imel. Sedaj sobe podeljuje socialno-ekonomska komisija v Študentskem naselju, ki jo izvolijo na skupščini stanovalec študentskih domov. Če ta komisija dela javno, pomeni, če ni privatizacije, se sobe kljub pomanjkanju laže dobijo. Letos komisija dela kar v redu in pravično. Sobe seveda podeljuje samo tistim, ki so jih po kriterijih upravičeni dobiti. Zaradi velikega števila upravičenih prošelj pa je delo komisije težko.

Tribuna: Menite, da so študentje zakonci dobro seznanjeni z možnostjo dobiti stanovanje v ŠN?

Janez: Še preveč so seznanjeni, kajti prostih sob je vedno premalo. Letos je npr. šest takih, ki bi zaradi socialnega položaja resnično morali stanovati v ŠN, pa zanje ni prostora.

Tribuna: Menite, da bi uprava Študentskega naselja lahko uredila več sob za zakonce?

Janez: Vsekakor bi jih morala, in to glede na število zakoncev, ki nenehno čakajo prosto sobo. Če pa gledaš s stališča uprave, jih pa rajši ne. V Beogradu se je študentska stolpnica za zakonce spremenila v stanovanja za doštudirane, ki tam živijo s svojimi družinami. Uprava je odpirala vedno nove zakonske sobe, zakoncev pa potem, ko so doštudirali, ni mogla izseliti. Zato je seveda prenehala odpirati nove sobe za zakonce, čeprav bi bile nujno potrebne.

Marjan: Družina z otrokom težko dobi stanovanje. Če pa ga dobi, plačuje zanj izredno veliko. Kajti sprejeti zakonca z družino je za stanodajalce precejšen riziko. Mati z otrokom je zakonsko zaščitena. Zato je družino težko „spraviti“ iz stanovanja. Samskega pa lahko brez težav spraviš na cesto. To je verjetno vzrok, da v ŠN več ne odpirajo sob za zakonce.

Tribuna: Odpreti zakonsko sobo v ŠN se nam ne zdi noben problem. Študenta, ki sta že prej stanovala v ŠN, se po poroki pač preselita v (skupno) isto sobo.

Janez: Dejansko je to res. Res pa je tudi, kakor je povedal že Marjan, da dveh zakoncev z otrokom tudi potem, ko sta že doštudirala, ne moreš vreči iz ŠN.

Tribuna: Ali je dosti takih primerov?

Janez: So, čeprav ne tako pogosti, kot si nekateri mislijo. So pa to včasih izredno hudi primeri. Hudi zato, ker družina res nima nobene možnosti za stanovanje razen v ŠN. Mnogi, ki so v težkih razmerah, se vselijo v ŠN kar nasilno, brez odločbe.

Tribuna: Vrnili bi se nekoliko v preteklost. Zakaj se dva mlada študenta, ki sta materialno še nepreskrbljena, odločita za poroko in imata otroka? Na kaj ste mislili, ko ste se poročili? Kakšne probleme ste imeli?

Jožica: Poroka oziroma otrok prideta kar sama od sebe. Takrat sprejemaš vse bolj optimistično. Premišljuješ šele potem, ko je že „prepozno“.

Mira: Problemi pridejo za teboj. Posebej še, ko pol leta čakaš na stanovanje.

Janez: Saj ti ne ostane drugega. Punca je noseča, veš, da se boš z njo nekoč poročil, pa se pač poročiš takrat, ko je otrok na poti. Takrat je bolje, kot če se poročita po otrokovem rojstvu oziroma pozneje. Še vedno namreč ni vseeno, ali sta fant in punca, ki imata otroka, ali pa sta mož in žena, ki imata otroka.

Tribuna: Kaj je bolje, da se poročita ali pa, da živita ločeno?

Marjan: Če si poročen, lahko dobiš tudi stanovanje v ŠN. Tudi zaradi mnogih drugih ugodnosti je bolje, če sta poročena.

Tribuna: Poznamo primere, ki kažejo na to, da situacija, ko imata študenta zakonca otroka, dobro vpliva na uspehe pri študiju. Otrok ju motivira, da mnogo prej doštudirata, kot bi sicer. Kaj menite o tem?

Marjan: Motivira že, motivira, samo možnosti za študij imaš manj, kot si jih imel prej, ko si bil samski.

Janez: Dokler otrok še ni star eno leto, še kar gre, ko pa je večji, pa ni več prave možnosti za reden študij, posebej če nimaš urejenega varstva za otroka.

Demetra: Otrok te sili, da čimprej doštudiraš. To pa zato, da izboljšaš otrokovo okolje. Kot študent nimaš pravih možnosti, da bi se otrok v redu razvijal.

POGOVOR

Tribuna: Kako pa je urejeno otroško varstvo? Kje preživi otrok čas, ko študirate, ko ste na predavanjih?

Demetra: Otroško varstvo je glavni problem. Otroka nimaš kam dati. Zato pa v študiju zaostajamo, saj moramo otroka sami paziti. Vrtni so prezasedeni. Na vrsto prideš kvečjemu po „dveh letih“ čakanja. Do takrat pa moraš imeti otroka dopoldne kar sam, če nimaš slučajno „primernih“ staršev, ki jim lahko prepustiš otroka.

Tribuna: Stvar odločitve je, ali imate otroka pri sebi ali pa ga date v oskrbo svojim staršem, če se ti s tem strinjajo. Kaj menite, kaj je bolje?

Mira: Za otroka in za naju z možem je bolje, da živimo skupaj. Seveda pa uspehi pri študiju nekoliko trpijo. Mislim, da se otrok mnogo bolje razvija, če je pri starših, kakor pa če je pri kom drugem. To velja tudi, če je pri babici.

Demetra: Jaz pa sem drugačnega mnenja. Z možem sva imela otroka najprej tu, potem pa sva ga bila prisiljena dati k mojim staršem domov. Tu je bil nenehno bolan. Stanovanje zanj le ni primerno. Vse je v isti sobi. V njej se kuha, pere, živi. Otrok je bil zato tudi zelo občutljiv. Zdaj, ko pa je pri moji materi, pa je potreben še dodaten napor in stroški, ker otroka obiskuje vsak teden.

Tribuna: Vera, ti pa imaš otroka v vrtcu. Kako je s tem?

Vera: Prošnjo za vrtec sem dala mnogo pred tem, ko so otroka vzeli vanj. Vsak mesec plačujem 258 din. Je zelo ugodno, ker za otroka dopoldne ni potrebno skrbeti in lahko v miru študiram. Menim pa, da mnogo plačujem za vrtec. Imam namreč 1200 din štipendije. Za vrtec gre skoraj 300 din, za stanovanje 400 din, vsi ostali stroški pa so ogromni. Kajti za otroka niso nič manjši kakor za odraslega.

Tribuna: Kje dobite denar za preživljanje? Ali so to štipendije, občasne zaposlitve, pomoč staršev?

Mira: Dobivam štipendijo. Ko sem bila še samska, mi starši niso nikoli ničesar dali, sedaj pa mi dajejo vsak mesec 200–300 din. Štipendija je namreč premalo.

Tribuna: Ali poznate oblike štipendiranja? Menite, da je dobro urejeno, posebej še za zakonce, ki imajo otroke?

Mira: Oblike štipendiranja poznam. Mislim pa, da je 1200 din, ki mi jih daje Izobraževalna skupnost Slovenije, premalo. Čeprav je štipendija maksimalna, to je polna, je še vedno premalo. Vsaj polne štipendije pa bi morale dajati tudi delovne organizacije, ki pa se sedaj štipendistov z družinami precej otepajo. Zavedajo se namreč, da bi jim morale dajati višje štipendije.

Rajko: Moja žena štipendira RISK, mene pa geološki zavod. Skupaj dobiva 2000 din, kar pa je glede na to, da imava otroka pri mojih starših, še kar dovolj.

Marjan: Menim, da je 1200 din, to je polna štipendija, premalo. To še posebej velja, če stanuješ privatno. Pri odmerjanju štipendije bi morali upoštevati otroka kot polnopravnega člana družine, z enakimi življenjskimi stroški, kot jih imajo odrasli. V tem bi morali dopolniti družbeni dogovor o štipendiranju.

Tribuna: Kako bi bilo, če bi bil v ŠN vrtec?

Janez: Najhujši je problem varstva. Najinega otroka imava trenutno doma pri mojih starših. Prej pa sva ga imela vedno tu. Prejšni teden mi je upravnica v vrtcu v Rožni dolini, kamor sem šel vprašati, če mi bodo sina sprejeli, povedala, da bodo tisti vrtec renovirali. Mi iz ŠN bi lahko prek uprave ŠN in prek univerze sprožili pobudo, da bi univerza finančno sodelovala pri renoviranju. Lahko bi dogradili še kakšne dodatne prostore. Ta vrtec namreč sprejema večino predšolskih otrok študentov in uslužbencev iz ŠN. Tu bi bila za gradnjo potrebna takojšnja akcija.

Tribuna: Ves čas smo izhajali iz tega, da je otrok že rojen. Kaj

pa možnost uporabe kontracepcijskih sredstev? Ali pride to šele po prvem otroku Ali o tem niste nič razmišljali?

Demetra: Mislila sem, da se bo vse že dobro končalo. Bila sem precej nepučena. Včasih je dekletu težko iti h ginekologu, da ji da kontracepcijska sredstva.

Vera: Precej je predsodkov in nepoznavanja. Do pripomočkov je dokaj lahko priti. Najboljše so tablete, za katera pa nekateri pravijo, da so škodljive. Ženske se po njih baje redijo.

Marjan: Ja, linija je važnejša kakor varnost!

Tribuna: O splavu niste nič razmišljali?

Marjan: Kategorično ne!

Demetra: Ne!

Tribuna: Mislite, da je splav med vašimi kolegicami pogost?

Demetra: Je! Za nekatere je splav najenostavnejša rešitev. S tem probleme kar odrežejo.

Marjan: Pa tudi po splavu se še ne zavarujejo. Poznam nekaj deklet, ki so morala dvakrat splaviti. V tem primeru ne bi dovolil splava. Takšno početje je neodgovorno igranje z zdravjem.

Tribuna: Kaj bi svetovali dvema mladima, ki se namerava poročiti? Ko vidite, da še nimata urejenega stanovanja, štipendije, varstva za otroka? Poroko bi jima odsvetovali?

Marjan: Jaz bi jimpokazal tiste najkrajše poti, ki sem jih z leti spoznal. Najhujše je nepoznavanje in slab nastop. V primeru, kakršnega ste opisali, mora biti človek egoist, ne sme biti ponizen. Včasih moraš tudi udariti po mizi in biti nesramen. Brez tega se ne da urediti stanovanja, štipendije . . .

Demetra: Jaz bi jima nikakor ne odsvetovala poroke. Svetovala bi jima, na koga in kam naj se v težavah obrmeta.

Janez: Če dekle ni noseča oziroma, če še nimata otroka, bi jima svetoval, naj raje doštudirata in naj se šele potem poročita.

Tribuna: Kako pa je kaj glede zabave?

Vsi (enotno): Skoraj nikamor ne gremo. S tem mislimo, da skoraj ne hodimo ne v kino, ne v gledališče, ne na plese . . . Podobno je s počitnicami.

Janez: Možnost je le, če daš otroka za kakšnih štirinajst dni domov k svojim staršem. Takrat si bolj prost. Toda ta čas raje izkoristimo za študij ali pa za počitek.

Tribuna: Imate kakšne zamisli, ki bi jih lahko sprožili skozi ta razgovor?

Mira: Morali bi zgraditi vsaj še en študentski stolpič, kjer bi bile tudi sobe za zakonce. Te sobe bi pa morale biti nekoliko drugače urejene kot navadne.

Marjan: Zelo pomembne so štipendije. Otroka bi morali upoštevati kot normalnega družinskega člana. Zdaj pa je pri podeljevanju štipendij vseeno, ali si sam ali poročen in ali imaš otroka.

Janez: Univerza (RISK) bi morala finančno sodelovati oziroma sofinancirati gradnjo vrtca za študentske otroke. Kajti urejeno otroško varstvo je predpogoj za zdrav razvoj otroka, pa tudi za reden študij njihovih staršev, če so ti študentje.

Demetra: Dobivati bi morali tudi otroški dodatek za otroke. To sicer ni mnogo denarja, se pa kljub temu pozna vsak dinar, ki ga dobiš. Če se popolnoma osamosvojiš in se kot osnova za otroški dodatek obravnava tvoja štipendija, otroškega dodatka seveda ne dobiš. Če pa si vezan na svoje starše oziroma na njihove dohodke, dobiš bistveno manjšo štipendijo. V tem primeru pa se otroški dodatek več ne splača.

Janez: Subvencija družbe bi lahko bila tudi to, da ti ne bi bilo potrebno plačevati tako dragega varstva. Vrtec je vseeno drag, posebno, če se preživljaš le s štipendijo.

Rajko: Študentom z družinami bi Študentski servis lahko organiziral občasna dela. Ti bi lahko imeli tudi prioriteto pri določenih delih, ki so v ugodnejšem času. Važnejši je sicer študij, včasih pa je le potrebno delati, da se lahko preživiš.

Tribuna: Vsem se za pogovor najlepše zahvaljujemo!

Ker smo med obiskom zakoncev iz Študentskega naselja ugotovili, da imajo ti mnogo težav in da je njihovo življenje bolj podobno životarjenju, smo se odločili, da se pogovorimo še z študentoma zakoncema, ki sta iz Ljubljane. Analize nam namreč povsod

kažejo, da so Ljubljančani v mnogo boljšem položaju kot ostali študenti. Vemo, da je 40 % vpisanih na ljubljansko univerzo iz Ljubljane in bližnje okolice in da je večina asistentov in podiplomskih študentov iz istih vrst.

Tribuna: Kakšni so bili vajini občutki, ko sta se zavedla, da se morata poročiti oziroma, ko je Metka ugotovila, da je noseča?

Zmago: Zaskrbelo me je, kje bova stanovala, kakšen bo najin materialni položaj. Zelo neprijetno mi je bilo ob misli, da mi bodo morali pomagati starši. Raje bi videl, da bi bil čimbolj samostojne.

Metka: Mislim da je bilo vse zelo enostavno. Vedela sva, da bova dobila tetino stanovanje, ki ga sedaj tudi uporabljava, in da bodo najini starši radi pomagali. Edina neprijetna misel je bila, kaj če se Zmago ne bi hotel poročiti.

Tribuna: Se ti zdi vprašanje poroke oziroma vprašanje nezakonske matere tako zelo pomembno?

Metka: Zdi se mi, da so matere samohranilke v zelo neizenačenem položaju z ostalimi in da v naši skupnosti še vedno vladajo predsodki. Mislim, da je tak položaj najbolj neprijeten za otroke, ki jih njihovi prijatelji sprašujejo, kdo je tvoj oče. Zdi se mi, da je boljši slab oče, kot da sploh nimaš očeta.

Tribuna: Zakaj nista že prej, preden je prišel otrok, pomislila na to, da vama bo to naložilo nove obveznosti?

Metka: Pomislila sem na možnost kontracepcije, toda iz zdravstvenih razlogov so mi zdravniki to odsvetovali.

Zmago: Mislim pa, da bi se tudi brez otrok kmalu poročila, ker se nama zdi, da je življenje tako bolj enostavno.

Tribuna: Ali nam lahko pojasnita, kakšen je vajin materialni položaj?

Zmago: Metkina teta nama je odstopila stanovanje, ki so nama ga opremili starši, nekaj stvari pa sva dobila tudi za poročno darilo. V začetku so nam starši dajali ves denar, ki sva ga potrebovala. Pred nedavnim pa sva dobila štipendijo. Jaz dobim 1 000 ND, Metka pa 7 00 ND. Ker sva dobila štipendijo za več mesecev nazaj, sva si lahko kupila tudi star „avto“, vendar ga ne moreva vzdrževati, zato ga bova prodala.

Metka: Povedati moram, da sem imela za pridobitev štipendije tudi težave, ker so povsod menili, da študija ne morem normalno nadaljevati, ker imam otroka. Končno pa sem dobila štipendijo, ki me zavezuje, da dokončam tudi drugo stopnjo ekonomske fakultete. Menim pa, da tega ne zmorem, ker je otrok v resnici dokaj velika obremenitev.

Tribuna: Kako imata urejeno varstvo otroka?

Metka: Imava osem mesecev staro hčerko. Običajno jo pazi moževa mama, ki ni zaposlena. Ob sobotah in nedeljah pa je stalno pri moji mami. Mnogokrat pa jo imava kar doma, pri tem pa nanjo paziva izmenično. Sedaj ko je otrok še majhen, je mnogo lažje, ker ni treba ves čas tekati za njim; pozneje pa nama bo vzel mnogo več časa.

Tribuna: Kaj pa mislita o tem, da bi otroka dala v vrtec?

Metka: Mislim, da to ne pride v poštev, ker na hčerko lahko pazijo starši. Tako sem lahko tudi brez skrbi, da bi otrok zbolel.

Tribuna: Če bi bil sistem študija tak, da bi moral biti dvainštrideset ur na teden na fakulteti, toliko kot je zaposlen delavec, misliš, da bi še imela dovolj časa za otroka, družinske skrbi in študij?

Zmago: Imava srečo, ker hodiva na pravno in ekonomsko fakulteto, ki nama glede obiskovanja predavanj in vaj dopušča dokaj svebode. Mislim, da ob takem sistemu študija ne bi zmogla tega, kar zmoreva danes, vseeno pa naju to ne bi oviralo pri študiju.

Tribuna: Se vama ne zdi, da sta v dokaj ugodnem, če ne celo privilegiranim položaju glede na ostale študente zakonce?

Metka: Mislim, da nama starši resnično ogromno pomagajo in da ne bi zmogla plačevati visokih stanarin, ki jih plačujejo študenti zakonci, ki niso iz Ljubljane. Tudi v primerih, ko dobita oba študenta maksimalno štipendijo ali posojilo, to je 2 400 ND, to ne zadošča za vse potrebe. Tudi študenti bi morali dobiti otroški dodatek za otroke.

Tribuna: Kako pa sta si uredila zabavo in prosti čas?

Zmago: Časa nimava prav mnogo. Dosti manj hodiva v kino in gledališče; druge zabave pa si tudi ne privoščiva.

Tribuna: Kako pa na vaju gledajo bivše prijateljice in prijatelji?

Metka: Največ se druživa z že poročenimi prijatelji, je pa zelo velika razlika med menoj in Zmagom. On je bolj resen in si želi le pogovorov, ki imajo za zakon neki smisel, ter se obnaša tudi bolj odgovorno, mene pa imajo prijateljice še vedno za smrklo iz gimnazije, in naši pogovori se sučejo okrog mode in drugih vsakdanjih stvari, ki pa gredo možu na živce.

Intervju pripravila:
Valči Škerbec
Cene Filipič

ASA RAO AVD DVA OBRAZA REVOLUCIJE

NEKAJ UVODNIH PRIPOMB

Pričujoči prevod iz knjige Davida Cooperja „Smrt družine“ je prvi tekst kakega antipsihiatra, ki je bil preveden v slovenščino. Pa tudi v širšem jugoslovanskem prostoru je bilo objavljenih le malo takšnih tekstov (prevodov, interpretacij, polemik). Omenil bi prispevke Cooperja, Lainga, Batesona, Specka v zborniku „Dialektika oslobodenja“ (žepna izdaja Praxisa 1969); v Studentskem listu je bil objavljen prevod iz Laingove knjige „Politika izkustva“ (The politics of experience), v isti številki (3, 1973/74) je bil objavljen članek N. Miščevića „Antropologija i ludilo“; v reviji „Tek“ (3, 1973) je bilo nekaj člankov posvečenih temi o antipsihiatriji; v sarajevskem študentskem listu „Naši dani“ je bil objavljen prevod in komentar h knjigi R. Specka „Nove družine“ (The New Families). Nekaj informacij o antipsihiatriji se najde tudi v knjigi D. Kecmanovića „Između normalnog i patološkog“.

Očitno je, da je pri nas ta radikalna struja znotraj psihiatrije še vedno premalo poznana. Zdi se, da imajo naši psihologi in psihiatri precejšnje predsodke do antipsihiatrije. Zakaj to, bo morda razvidno že iz tega prevoda, pa tudi iz nadaljnjih tekstov, ki bodo objavljeni v Tribuni.

Zato bi sedaj navedel le nekaj podatkov o avtorju knjige „Smrt družine“. David Cooper je bil rojen 1931 v Južni Afriki (Capetown). Tu je študiral medicino in tudi doktoriral. 1955 se je za stalno preselil v

Veliko Britanijo, kjer je delal v različnih psihiatričnih ustanovah. Leta 1962 je v Londonu osnoval prvo antipsihiatrično terapevtsko skupnost – imenovano „Villa 21“. „Terapija“ je tu čisto drugačna kot v običajnih psihiatričnih bolnicah. Zakaj tudi diagnoza t.i. „shizofrenije“ se tu zelo razlikuje od diagnoze pozitivističnih „znanstveno ekzaktnih“ psihiatrov. Namreč shizofrenija sama po sebi ni nič patološkega (je potencialna osvoboditev iz okovov odtujitve, imenovane normalnost). Takšna šele postane v socialnem polju družine in represivne psihiatrije. Shizofrenični proces bi lahko označili kot potovanje v notranjost, kar je reakcija na nevdržno in patološko družinsko komunikacijsko situacijo. Družina je posrednik (agent) družbe nasilja. Starši in psihiatri skušajo na podlagi ideologije normalnosti deformirati in izkriviti pomen potovanja v notranji prostor in čas, kar ima zelo hude posledice. Naloga psihiatrov je, da s shizofrenikom potujejo v ta notranji svet in mu pomagajo pri povratku v zunanji svet.

Bibliografija: D. Cooper je napisal skupaj z Laingom knjigo „Reason and Violence“ (Um in nasilje), 1964; sam pa „Psychiatry and Antipsychiatry“ in „The Death of Family“ (Smrt družine), 1971.

Smrt družine ni običajen tekst radikalnega znanstvenika, je dosti več. Je politični manifest in strasten poziv k destrukciji take oblike družine, kot je danes. Ta knjiga je dokument avtorjevega izkustva smrti in ponovnega rojstva.

F. ADAM

(Prevod iz knjige The Death of the Family)

Preden spregovorimo o novih tipih organiziranega življenja med ljudmi, ki bi obšli omejitve in subtilno nasilje v družinah, si moramo najprej razjasniti naslednje. V kapitalističnih deželah prvega sveta je moč govoriti o komunah zgolj kot o prototipnih situacijah, ki se nikoli ne morejo svobodno razširiti in razcveteti v predrevolucionarnem kontekstu. Psihologija približkov, ravnanja z ljudmi – bolj ali manj – kot z blagom, katerega lahko nekdo poseduje in zamenja, je objektivno tako prevladujoča, da morajo biti momenti transcendiranja te psihologije redki in osamljeni. Celo v teh redkih primerih je tendenca navadno bolj navidezna kot resnična, če so videti pobezi kot potlačitev (poskus ne misliti), zatiranje, zanižanje „nezavestni“ ali vnaprej odbiti manevri in razni strateški umiki neizogibni. S takimi sredstvi se lahko izognemo spektaklu svojega posedovanja in „uporabljanja“ drugih ljudi – navadno seveda v obliki goljufije, saj so ljudje pogojeni tako, da so v odnosih uporabljeni in izkoriščani.

V tem kontekstu prvega sveta moramo akumulirati izkušnje v predrevolucionarni situaciji. Izkušnja lahko dobi poln socialni izraz šele po revoluciji – kar mora po mojem biti strateško pretehtano v prvem svetu in natančno pretehtano na podlagi mikropolitичne izkušnje. Ta izkušnja je pridobljena v skupinah, ki segajo od srečanja dveh oseb do vsakega srečanja med ljudmi, pa niso tako široke, da ljudje ne bi mogli doseči internalizacije drug z drugim. To vodi v jasn občutek prepoznavanja in da si prepoznan, ne glede na zmedo, ki ostane v človeškem umu, o „natančni identiteti sočloveka.“ (2)

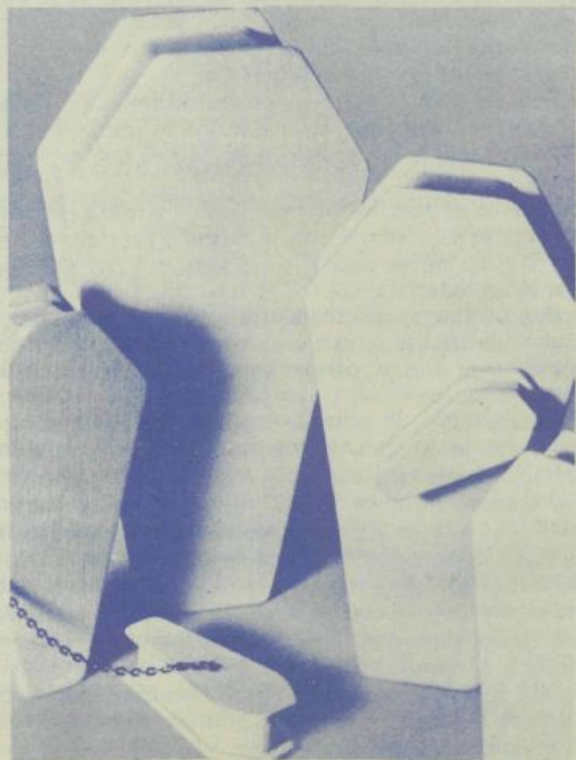
Tu se bom ukvarjal z določenimi oblikami organiziranih skupnosti, ki so se lotevali v prvem svetu, ne bom pa obravnaval tipov organizirane anti-družbe, ki so jo izdelali zlasti na Kubi in Kitajskem. Paralele med deželami prvega sveta in revolucionarnimi deželami tretjega sveta so resda zelo redke, dokler podrobneje ne definiramo pomena skritega tretjega sveta v srcu prvega sveta. A

preden nadaljujemo, naj definiram „komuno“ kot paralelno alternativno obliko mikrosocialne organizacije v prvem svetu. Komuna je mikrosocialna struktura, ki doseže za življenje sposobno dialektiko med samoto in bivanjem – z drugimi; vsebuje ali skupno bivališče za člane ali pa vsaj skupno delo in izkustveno področje, okoli katrega se lahko periferno razvijejo bivališčne situacije; pomeni, da se ljubezenska razmerja porazdelijo med člane komunalne mreže bolj, kakor se to dogaja v družinskem sistemu. To seveda pomeni, da spolna razmerja niso omejena na neko družbeno priznano organizacijo dveh oseb, moškega in ženske; predvsem pa, zakaj to je najcentralnejši udarec represiji, to pomeni, da bi morali otroci imeti popolnoma svoboden pristop k odraslim, nad njihovim biološkim starševskim parom. Ti definicijski elementi so usmerjeni k ideološki *prise de position*, ki jo lahko postavimo takole: *Ljubljenje je dobro po sebi, in čimveč ga je na katerikoli možni ali predstavljeni način, tem bolje.*

A naj se za trenutek na tem mestu ustavim, da navedem določene zahtevke. Mislim da je minimalen pogoj, da razmerje med ljudmi postane ljubezensko, po precejšnji izkušnji skupnega dela še izkušnja nežnosti – ki je pozitivni ostanek občutja po tem, ko je vsa negativnost, občutljivost v smislu zamerljivosti, sovražnosti, zavisti, ljubosumnosti odpravljena dovolj pogosto in dovolj globoko. Če človek znatno zoži svojo definicijo ljubezni, se to občutek povzpne do zaupanja. To pomeni konec skrivnosti, nobenega dejanja v medsebojnem odnosu za hrbtom drugega, čeprav privatnost, antitetična skrivnostnost družinskega modela, zmeraj ostane kot možnost. A nikar ne zapadimo v kakšen evforičen mit o odprtosti v tej točki. Odprtost v smislu, ki ga nakazujem tukaj, pomeni kup trdnega dela. Kar nakazujem, neizogibno pomeni precejšnje trpljenje zaradi posledic emocionalnih napak, ki jih človek dela v svojih odnosih, in discipliniranih, celo okrutno razjasnitev ovir ter nasilja, ki delujejo v človeškem umu. Odprtost pomeni bolečino, a vzlic pozorni dobroti in pomoči in razjasnitvi, ki jo človek lahko prejme od drugih, mora bolečino trpeti navsezadnje sam. Prav iz tega položaja samote mora priti končna razjasnitev. Brez dvoma

bodo drugi takoj začutili, tudi če ne bodo spoznali, kaj čutijo, da gre vsakdo v skupini skozi te vrste samo-konfrontacije. Usodno bi bilo govoriti o komunah brez prisotnosti vsaj ene osebe, ki je sama v tem smislu dovolj trdo vodila svoje življenje.

To se zelo naravno navezuje na obravnavanje ljubosumja, ki je glavna točka, ob kateri se vse komunalne skupnosti nagibajo k razdor. Ljubosumnost je po svoji strukturi videti klasična trojiška. Oseba A je ljubosumna na osebo C, ki ima razmerja z osebo B, ta pa je v očeh osebe A „njegova“ oseba. Vendar mislim, da trojiška struktura tu ni najnadležnejši vidik situacije ljubosumja. Seveda vemo, da veliko strahu in iz njega izvirajoče jeze vznikne iz zatrtih homoseksualnih želja, ki so v našem primeru usmerjeni proti osebi C, in ko oseba C spolno spozna osebo B, je to zaželeno in strahotno nalno posilstvo osebe A (če vzamemo ustaljeni heteroseksualni primer z moško ljubosumnostjo kot aktivno silo). Ta vidik bi v komuni idealno uredil A in s tem tudi C in B: vsi trije bi se zavedeli svoje zatrite homoseksualnosti, tako da bi na primer A in C lahko imela dobre ali vsaj jasne medsebojne odnose. (To lahko vključi javen sploni odnos, toda ali je spolnost eksplicitno prepoznana, je preprosto nepomembna stvar izbire in nagnjenja – homoseksualnost v našem primeru ali kakršna koli seksualnost v kateremkoli primeru bi morala biti odprta možnost, nikoli dolžnost!). Vendar je še težje opredeliti novo razumevanje ljubosumnosti; ki je po moje, če že kaj, bolj monadska kot trojiška. Ena najusodnejših stvari v razmerju med dvema osebama, in to drži zlasti za mnogo zakonskih razmerij skozi večidel njihove zgodovine, je medsebojnim simbiotičnim razmerje dveh ljudi, se pravi, da vsak od njiju postane skrit v partnerjevem umu. Človek išče osebo A in jo najde v umu osebe B, a oseba B je v umu osebe A in tako naprej, skozi serijske internalizacije vzajemnih internalizacij drugega in tako naprej. Na tak način postanega A in B nevidna v vsem miru in varnosti družbenega nevidnosti. To je resnično „srečen zakon“, za ceno, ki je preprosto izginitev človeškega bitja. Tako oseba A in B izgineta v sestavljeni osebi bitnosti A-B. Potem pride oseba C, toda C je le navidez tretji, saj sta A in B bolj ena kot dve osebi. V tem primeru C, iluzorna osebnost, vzpostavi razmerje z B, ki je kot B seveda tudi iluzoren. Ob „razmerju“ C ja in B ja je vznemirjen tudi A, a „ljubosumnost“ v tem primeru pomeni, da A vidi osebe s C jevim očmi (to se pravi, C je v resnici A, ki gleda A ja: nasilje, s katerim sta A in B eliminirala svoji posamezni realnosti, se razširi na C ja, ki neha biti, kdorkoli je že bil, in nehote postane doslej odklonjeno samo-reflektivno utelešenje A ja). Ta dogodek pomeni nenaden zlom simbiotične psevdo celote A-B, in A mora prvič videti sebe kot posamezno osebo na svetu, ki sama stoji svoji bodočnosti nasproti in ki se mora sama odločati z novega položaja nezaželene svobode. Zdaj bo sama odgovorna za svoje odnose, razen če lahko dovolj hitro na novi iznajde simbiozo z B jem ali s kom drugim, pretvarjajoč se, da se ni nič zgodilo. Podobno mora seveda B uzreti svojo posameznost, le da ima na voljo bolj pripravljen vir udobja. Njegovo razmerje s C jem ima določen pečat normalnosti – videti je prej dobro, zdravo razmerje med dvema osebama, kot samomor simbioze. B in C sta tudi svobodna in lahko opustita svojo svobodo v korist varnosti psevdo-celote B-C.

z svoje izkušnje z ljudmi, živečimi tesno skupaj, pod isto streho ali v bolj razkropljeni organizirani mreži, bi rekel, da mora v primeru ljubosumnosti (v katerikoli obliki) biti tam vsaj ena oseba, ki je dovolj močna ali dovolj „modra“, da najprej katalizira pojavljanje višje stopnje emocionalne realnosti med prizadetimi osebami in nato zagotovi ohranitev in nadaljnji razvoj osebnostne celovitosti posameznika. Slednja kvaliteta je nekaj takega: oseba skozi delo in postopoma pridobljeno disciplino svojega življenja pozna družino, ki jo je internalizirala, jo nosi s seboj v umu ter ponovno eksternalizira v neki drugi mikrosocialni situaciji, nakar pa „vzame nazaj“ – dovolj dosledno, da jih njegova začasna sprememba njegove realnosti ne transmutira. Potem ko pozna to operacijo dovolj od blizu iz lastne izkušnje, lahko vidi podobne procese v ostalih in lhako funkcionira ves čas na tak način, da premenljiv sistem interne družine in dejanskih zunanjih navzočnosti postane, če ne jase, vsaj manj begajoč za vsakogar. To ne pomeni, da bi morala oseba postati terapevt skupine in podobno interpretivno tolmačiti gibanja iz notranje realnosti v zunanjo ter nazaj, skupaj s sotekočimi ponaredki, ki delujejo v obeh smereh.

Vsekakor pa bi vpleteni človek moral nujno občutiti, da vsaj ta oseba občuti medigre realnosti z njenimi derealizacijami in potem rerealizacijami torej jo lahko občutijo tudi ostali. Ni prvenstveno važno natančno vedeti, kaj se dogaja v skupini, ampak vedeti, da nekdo ve, in ker človek ve za vedenje, ve, da bi lahko vedel sam. Idealna končna točka je tukaj seveda ta, da vsakdo ve dovolj, da vzame breme razumevanja s hrbtno prvotnega „vedca“ v skupini – kakorkoli je že njegova „strast razumevati ljudi“ (Sartre) velika. Vedeo mora pravzaprav vedeti dovolj, da je lahko toliko dober do samega sebe in neha vedeti ter da drugim priložnost! (3)

Beseda, ki nam lahko pomaga, da napredujemo v občutku vedenja o tem, da nas nekdo pozna, je „pričevanje“. To je v precejšnji meri stvar videnja, kar se dogaja med človekom in njemu najbližjimi ter vsakomer, ki je s temi v razmerju. V žargonu, to se lahko kaže kakor posebno mazohističen odgovor na lastno paranojo, tako da spravimo lastno paranojo do limite in skoraj umremo ali znorimo zaradi zasledovanja. Videnje je lahko povsem dobesedno ali pa je lahko enostavno vedenje, kaj se dogaja, razumevanje le-tega, ne pa življenje v mraku.

Ko se zakoni „razdirajo“, še zmeraj doživim nekaj, kar je preostalo od občutka osuplosti zaradi tega, ker se je stanje ne-vedenja o neki aferi, ki jo je partner nekoč imel in jo zdaj „prizna“, skrivilo v ljubosumnost in ogorčenje. V resnici, če sledimo nazaj v zgodovino razmerja, je dejstvo, da je partner imel afere, za katere drugi „ni vedel“, bilo pogosto povod za svobodo v okviru spolnosti in odnosov za drugega („izdanega“). Toda ločitev se seveda nadaljuje, zaradi lažne zamere namesto prave hvaležnosti.

A potem je edino zlo ločitve primarno zlo poroke.

Mislim, da je v tej točki treba razlikovati med generacijami in njihovimi možnostmi. Če vzamemo, zmeraj v kontekstu prvega sveta, generacijo ljudi v zgodnjih srednjih letih in pa ljudi, ki so zdaj stari od srede najstniških do srede dvajsetih let (generacijska vrzel med tema dvema skupinama je po vsem videzu nekaj več kot dvajset let), najdemo skupen problem, pa tudi problem, za katerega so nekateri med nami lahko hvaležni: potreba po trdnem, centralnem razmerju med dvema osebama, ki ga ostali neizogibno čutijo tako, kakor da jih nekako izključuje. Če se bo v prihodnosti ta potreba nanašala na generacijo, ki je zdaj še v osnovni šoli, je drugo vprašanje, kajti do zloma institucionalne zgradbe buržoazne družbe lahko pride dovolj kmalu v naslednjem desetletju, da bodo uvideli možnosti kakega manj centralnega sistema odnosov. Neki spremenljivi sistem parov lahko pripelje do policentrične strukture odnosov, četudi bo verjetno hierarhizacija v emocionalni pomembnosti raznih razmerij med dvema osebama, ki jih bo kdo imel, do neke mere obstajala.

(ŠE IN ŠE)

OPOMBE:

(pod številko 1 je označena prevajalčeva pripomba, pod 2 in 3 pa avtorjevi)
1. Besedi odnos in rezmerji, ki ju najdemo v besedilu, sta v slovenski konteksti prevedena angleška beseda relationship.

2. V neki terapevtski komuni na primer, ki jo poznam, naj bi ljudje „spoznali“ drug drugega tako, da po vrsti napovedo svoje ime in delovno ozadje

3. Tukaj govorimo o osebi, ki je avtitična patenalistični figuri, ki je obdarjena z močjo združevanja ljudi, da obdelujejo svoje odnose, ne da bi se vmešavala v te odnose, oseba, ki preprosto katalizira delo na teh odnosih. V bistvu voditelj, ki ustvarja v drugih voditelje, medtem ko sam ostane definitivno prisoten. To je KARIZMATIČNI VODITELJ. Ne voditelj, ki so ga porinili na oblast kot Hitlerja, Churchila ali Kennedyja, ali ki požrešno išče oblast kot Nixon ali Stalin, temveč voditelj, ki s kvaliteto svojega bitja napravi vsakogar za voditelja. Prisotnost take vrste voditelja je nujno potrebna, ker se prav s to prisotnostjo izognemo zavrtni družinskega modela v katerikoli družinski instituciji. Karizmatični voditelj je anti-voditelj v tem smislu, da vodi vsakogar do voditeljstva.

Prevedel Bogdan LEŠNIK

Z ENGELSON SE RAZGOVARJAM

Hkrati je treba opozoriti na neko netočnost v Engelsovem predgovoru k prvi izdaji, netočnost, ki utegne porajati napačne nazore o vprašanju vloge različnih pogojev materialnega življenja v razvoju družbe. V predgovoru k prvi izdaji svojega dela je Engels pisal: „Po materialističnem pojmovanju je razlog, ki v zgodovini v poslednji stopnji odloča, produkcija neposrednega življenja. Ta pa je spet dvojna. Po tej strani – proizvodnja življenjskih sredstev... po drugi strani – proizvodnja ljudi samih, razplojevanje vrste. Družbenim ustanovam, v katerih žive ljudje določene zgodovinske epohe in določene dežele, sta pogoj obe vrsti produkcije: razvojna stopnja – dela na tej, družine na drugi strani.“

Vendar družine ni mogoče postaviti v isto vrsto z delom, z materialno proizvodnjo, kot določujoči razlog družbenega razvoja... glavni, določujoči pogoj materialnega življenja ljudi... pogoj, ki določa vso fiziognomijo družbe... je način pridobivanja sredstev za življenje. To jasno, zaključeno, klasično formulacijo osnovne teze v teoriji zgodovinskega materializma je dal tov. Stalin v svojem delu „O dialektičnem in zgodovinskem materializmu“. (Friedrich Engels: Izvor družine, privatne lastnine in države. Sankarjeva založba v Ljubljani 1947. Citat je iz Uvodne besede, ki je bila napisana na Institutu Marxa-Engelsa-Lenina pri CK VKP (b), str. 7. Tudi Engelsov tekst, ki sledi na levi strani, so odlomki iz te knjige in se v knjigi, ista izdaja, nahajajo na naslednjih straneh: 49, 50, 52, 53, 56, 57, 58, 59. Vse podčrtano je podčrtal D. V. L.

Monogamna družina temeljna gospodstvu moža z izrecnim smotrom, da se plode otroci, katerih očetovstvo naj bi bilo neizpodbitno; tako očetovstvo pa se zahteva zato, ker bodo ti otroci nekoč kot rodni dediči podedovali očetovo premoženje...

Obstoj suženjstva poleg monogamije, prisotnost mladih, lepih suženj, ki pripadajo možu z vsem, kar imajo na sebi, vtisne monogamiji od vsega začetka njen specifični značaj, da velja monogamija za moža. In ta značaj ima še danes... Prvo razredno nasprotje, ki se pojavlja v zgodovini, sovпада z razvojem antagonizma med možem in ženo v posamičnem zakonu in prvo razredno zatiranje sovпада z zatiranjem ženskega spola po moškem spolu...

Toda ne moremo imeti ene strani nasprotja brez druge... S posamičnim zakonom nastopita dve stalni družbeni karakterni figuri, ki sta bili prej neznani: stalni ljubimec in varani soprog... Zanesljivo očetovstvo otrok je prej kot slej slonelo kvečjemu na moralnem prepričanju, in da bi razrešil neresljivo protislovje, je Code Napoleon v čl. 312 dekretiral: ... med zakonom spočet otrok ima za očeta – soproga. To je zadnji rezultat treh tisočletij posamičnega zakona...

V katoliških deželah najdemo mlademu meščanskemu sinu primerno ženo prej ko slej starši, in posledica tega je seveda najpopolnejši razvoj nasprotja, ki ga vsebuje monogamija: bujni heterizem z moške strani, bujno prešuštvo s strani žene... V protestantskih deželah pa velja pravilo, da je meščanskemu sinu dovoljeno poiskati si ženo iz svojega razreda z večjo ali manjšo svobodo, tako da je sklepanju zakona v neki meri lahko za osnovo ljubezen in da se kaj takega zaradi dostojnosti tudi vedno predpostavlja, kar se docela ujema s protestantsko hinavščino. Tu se ukvarja mož s heterizmom bolj zaspano in prešuštvo žene je manj običajno. Ker pa ostanejo ljudje v zakonu vsake vrste to kar so bili pred zakonom, in meščani v protestantskih deželah so po večini filistri, vodi ta protestantska monogamija... do zakonske skupnosti morečega dolgočasa, ki se imenuje družinska sreča...

V obeh primerih pa je poroka odvisna od razrednega položaja prizadetih in je v toliko zmeraj zakon konvencije. Ta zakon konvencije se v obeh primerih zelo pogosto spremeni v najbolj surovo prostitucijo – včasih obeh zakoncev, mnogo običajneje pa žene, ki se razlikuje od navadne kurtizane samo v tem, da svojega telesa ne daje v najem kot mezdna delavka za delo od kosa, temveč ga enkrat za vselej proda v suženjstvo. In za vse zakone konvencije: veljajo Fourierove besede: „Kakor pomenita v slovnici dve nikalnici trditve, tako veljata v zakonski morali dve prostituciji za čednost...“

Naši juristi menijo seveda, da jemlje ženam napredek zakonodaje v vedno večji meri sleherni razlog, da bi se pritoževale. Moderni civilizirani pravni sistemi priznavajo čedalje bolj, prvič, da mora biti zakon, če naj bo veljaven, z obeh strani prostovoljno sklenjena pogodba, in drugič, da morata imeti tudi med zakonom obe strani druga do druge enake pravice in dolžnosti... Ta pristna juridična argumentacija je natanko ista, s kakršno radikalni republikanski buržoa zavrača proletarca in ga poziva k miru. Delovno pogodbo naj bi baje obe stranki sklenili prostovoljno. Pogodba pa velja za prostovoljno sklenjeno, kakor hitro izenači obe stranki na p a p i r j u. Moč, ki jo daje tej stranki različni razredni položaj, pritisk, ki ga ta izvaja na drugo stranko – resnični ekonomski položaj obeh – vse to se zakona ne tiče...

Moderna posamična družina temelji na očitnem ali prikritem hišnem suženjstvu žene, moderna družba pa je masa, ki sestoji iz samih posamičnih družin kot svojih molekul...

Kar torej danes lahko domnevamo o ureditvi spolnih odnosov po odpravi kapitalistične proizvodnje, pred katero stojimo, je pretežno negativnega značaja in se omejuje po večini na to, kar bo odpadlo. Kaj bo pa novega? To se bo odločilo, ko bo odraslo novo pokolenje: pokolenje moških, ki se jim v življenju nikoli ni primerilo, da bi se jim ženska vdala za denar ali kaka druga sredstva socialne moči; in pokolenje žena, ki se jim nikoli ni pripetilo, da bi se vdale kakemu moškemu iz kakršnih koli drugih nagibov razen iz resnične ljubezni... Kadar bo takih ljudi, jim bo vražje malo mar, kaj se danes misli o tem, kar bi morali storiti. Svojo lastno prakso in po njej umerjeno javno mnenje o praksi vsakega posameznika si bodo ustvarili sami – pika.

Friedrich ENGELS

Spreminjala so se sredstva za proizvodnjo, proizvodni odnosi, razmerja med razredi, vse se je spreminjalo; družina je ostajala bistveno enaka, čudovita zgradba s štirimi stenami, med katere se zapreta dve osebi, obremenjeni z vsemi predpostavkami hierarhično urejene družbe, avtoritarizma, razredne dominacije (zadeva se bistveno ne spremeni, tudi če sta zakonca npr. anarhista), da bi vzgajala otroke, čudovite male Oidipke.

Družina je perpetuiranje obstoječega. Fašizem to zna uporabiti; totalitarizem to zna uporabiti; post-industrijski kapitalizem to zna uporabiti.

Ideologije tople domačnosti, življenjske opore, varnosti. Seks je družinska dolžnost. Drugače sramota in greh. Orgije seksualnih revolucionarjev so blago za prodajo, za skrito pohotnost senilnih mladeničev in starčkov, so divjanje mladine, ki naj se izdaja, saj bo slej ali prej sprejela kodeks družinskega jarma.

Seksualna revolucija je upor zoper vrednote krščanstva, ne da bi pri tem rušila predpostavke razrednega gospodstva, obstoječe družbene ureditve. Je zapozneli pandan vulgarnemu materializmu in sekularizaciji verskih vrednot, ki so se podredile zakonu trga in blagovnega fetišizma.

Kot taka je element manipulacije in orodje v rokah vladajočih slojev, blago za trg in orodje represije, zakrite z ogrinjalom čudovite svobode in revolucije – Coca cola je to. Časopisi seksualne revolucije so najkonzervativnejše ustanove.

Komune, sadovi seksualne revolucije, komune, sadovi nemiselnega upora zoper očeta, so pervertirana podoba obstoječih družin – komune so mrtve, naj žive komune!

Rahljanje čvrste kohezije družinske hierarhije je vedno bil alarm za vladajoče sloje. Rušijo se temelji, nekaj se dogaja. Družina je še vedno neizkoriščeno področje revolucioniranja družbe, revolucioniranja brz prelite krvi in odsekanih glav.

Revolucioniranje družine je vedno revolucioniranje lastne družine in temelji na principih nevmešavanja in miroljubne koeksistence. Ta revolucija je naš zadnji izhod, vedno bolj pereča potreba.

Nove komune in novi seksualizem z roko v roki z infantologijo (gl. 3. str. pričujoče Tribune), to je mogoče začetek tega revolucioniranja. Naj bo mrtev homo – eroticus, naj živi življenje brez predikatov in oznak.

To sicer niso utvare, sanje brez osnov, to se že godi, skromno in iskajoče se. Toda naj vas ne zavedejo velike besede. Tu sploh ne gre za kakšen svetovni prevrat, prevrat sveta, zastave in rom-pom-pom. To so drobne evolucije v svetu, naše tihe pesmi.

Seks postaja temelj in potrdilo razumevanja in ljubezni. Odpiranje sebe sebi in drugim. Ustvarjanje življenja brez zahtev in oblastništva. Življenje življenja.

Izginja homoseksualizem. Kajti izginja prepoved homoseksualnosti. Izginjajo orgije. V postelji smo trije, če se ljubimo trije. V postelji smo štirje, če se ljubimo štirje. Varanja ni, ker ni laži.

Izginja lezbijstvo. Ljubezen med ženskami je čudovita ljubezen. Izginja zapeljevanje. Konec je moškega, ki je zavojevalec ženske, napadalec, veliki zapeljivec. Niti neznanti pofukljivec mu več ni treba biti. Je le človek, ki ga ljubijo in ki ljubi.

Spolni akt je rodeo, pomirjanje nikoli ukročene zrebice, ljubljene bitijca. Je tek skozi trave, prebujanje divjine in čutnosti. Seks postaja komunikacija in samovzgoja.

Daniel V. LEVSKI

O palčkih s hopla bradami

zakšni deželi, ki je ti še ne vidiš, ker si še premajhen, a trava je visoka, in tudi če na prstke stopiš, nič ne pomaga, živijo dobri palčki z dolgimi hopla bradami. To so tvoji veliki prijatelji, prijatelji vseh otrok, kajti otroci so fini in imajo kup čudovitih igrac, celo medvedke, rjave in majhne. V tej deželi pa nekaj časa ni bilo vse čisto tako, da bi se samo smejali in bi trava vedno bila zelena in s soncem posuta. To je bilo takrat, ko je v dolinah te dežele zaživel Palčkon, največji palček na svetu, ki je nato odšel visoko v hribe. To pa se je zgodilo tako.

Palčkon je bil čisto navaden palček s čisto navadno palčkasto brado, a se je zgodilo, da je bil Palčkon nekoč otrok in je vedno gledal ptice. Jih je pa gledal še in še in je bil vedno večji in večji, tako je rasel čez vse trave in grmičje, čez vse palčke in palčice, čez vse drevje tja do ptic. In nihče tega ni opazil, on pa je rasel in rasel, in kar naenkrat, nekega dne so vsi opazili – mali palček je bil palčkon. In koder je hodil, je delal senco in tam ni bilo sonca. Trava v njegovi senci je bila temno modra. Palčki so postali žalostni, da Palčkon ni več čisto pravi palček. In tudi Palčkon je to spoznal in je nekega večera jokal dolgo v noč in solzil blazine in temne trave palčkastih noči, zjutraj pa ga ni bilo več, in nekaj je bilo v srčkih bradatih palčkov.

Tako je minil čas in se je izvedelo, da je Palčkon odšel visoko v hribe, kjer ni trave in so sence čisto kratke, da jih skoraj ni. Tam je živel dneve zelo otožen in sam. Cele popoldneve je presedel na visoki skali in žalostno zrl v dolino palčkov, otožnost sončnih

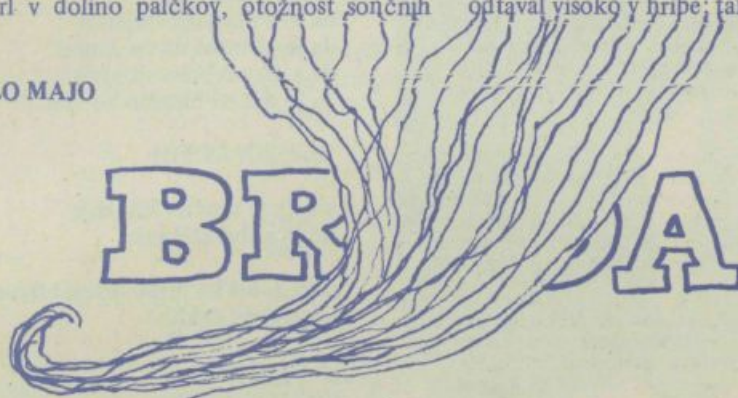
zahodov in mislil na malega princa. Zelo si je želel spet postati majhen in prijatelj trav.

Njegovi prijatelji palčki pa so se čohali po hopla bradah, da so postale čisto ravne in kot umetniške, in tudi oni so bili žalostni in sonce se je družilo z oblaki. Palčki so pogrešali Palčkona in njihovi srčki so bili visoko v hribih. Tam jih je videl Palčkon in se je jokal in smejal od sreče, da ga palčki pogrešajo in skrbijo zanj, in se je jokal in jokal, solze pa so tekle in delale čudovite planinske pottočke, da so ribe dobile domove. Solze so tekle, Palčkon pa je koprnol in se manjšal, dokler je spet postal palček. Takrat je zapihal vetrček nagajivček in razgnal težke oblake, da so samo ovčke ostale, in razkuštral brade palčkov in ti so takoj vedeli: Palčkon se vrača.

Tako se je sreča vrnila v dolino palčkov, v tisto deželo, ki je ti še videti ne moreš, ker si še premajhen, trave pa previsoke, in tudi če na prstke stopiš, nič ne pomaga. Bo pa prišel dan, ko boš velik in boš lahko pogledal čez trave in boš videl nekega palčka z zelo dolgo hopla brado. To je mali Palčkon, samo brada se mu ni zmanjšala. Zaradi tega je še zlasti priljubljen med palčki in otroki. Toda pazi, srček mali, lahko se zgodi, da boš velik in boš pozabil vse palčke in Palčkone in se boš smejal ter mislil, da jih sploh ni, kot to misli večina odraslih. Zato moraš gledati s široko odprtimi očmi in poslušati z odprtimi ušesi in bo kakšen tvoj prijatelj ali prijateljica in sploh človek, ki ga ljubiš, preveč zrasel, da bo tvoj srček odtaval visoko v hribe; taktat boš vedel.

Daniel V. LEVSKI

PESMICA ZA MOJO MALO MAJO

V nekem daljnem morju živi jata rdečih ribic. Najmanjši je ime Maja. Maja, ti si moja mala rdeča ribica.

V nekem daljnem močvirju živi trop zelenih žabic. Najmanjši je ime Maja. Maja, ti si moja mala zelena žabica.

V nekem daljnem gozdu živi jata sinjih ptičic. Najmanjši je ime Maja. Maja, ti si moja mala sinja ptičica.

V nekem daljnem mestu živi trop črnih mišk. Najmanjši je ime Maja. Maja, ti si moja mala črna miška.

Na nekem daljnem travniku živi jata rumenih metuljčkov. Najmanjšemu je ime Maja. Maja, ti si moj mali rumeni metuljček.

V neki daljni vasi živi trop belih muck. Najmanjši je ime Maja. Maja, ti si moja mala bela mucka.

Blaž OGOREVC

KUŽEK IN REPA

Ob poti, kjer raste repa, naš kuža se rad potepa. Porednež se spotakne ob njo in se skotali v lužo.

Ves moker, blaten se domov privleče in v kočjo se povleče. Od tedaj se nič več ne potepa in ob poti lahko mirno raste repa.

RAKETA

Bleščeča raketa. Leteča hiteča, lebdeča svetleča, smodeča goreča, plamteča nesreča!

Frlječa vrteča, je padla na vrt. Iz luknje prestrašeno gleda jo krt.

Trije zajčki

Mi imamo zajčke tri. Lepi, beli, majčkeni, zajčki – se ves dan igrajo, travico vso poteptajo.

Mama zajklja se jezi, se jezi na zajčke tri! Kdo bo travico nabral, da bi zajčkom jesti dal?

Ha! Naš Dada! zajčke tri bo nahranil prek noči, če mu Spanček ne zbeži.

B.B. NOVAK

OSEL

Bil je osliček velik kot žrebiček.

Pa so na oslička dali dva čebrička.

Pa so vanju vode bistre natočili, da so lahko žejni z njo se osvežili; na oslička pa so čisto pozabili.

Skoraj je umrl od žeje ...

B.B. NOVAK

VOJAK

vojak je živo bitje ki je v vojski
vojak je zato da kriči razumem in da ga stržejo
vojak je zato da se maršira in da je vojna
vojak ima čisto ta pravo puško
vojak ima močne čevlje
vojak dobi pravo pismo
vojak zna pesmarice na pamet
vojak naredi svatbo ko se vrne od vojakov

VOJK IN LISICA

vojk je čisto dlakav
lisica pa kot v rdečem

vojk menja dlako
lisica pa kokoši

vojk ima strašne oči
lisica pa lisičje

o volku sanjamo
o lisici pa ni treba

sta kot brat in sestra
ker lajata in imata strašne zobe
ker jima zadaj rase rep
ker stanujeta v gozdu
ker divjata po mraku in sta tatova
ker pojedsta kogar ne poznata
vojk rdečo kapico
lisica petelina

VRATA

poznam vrata
ki imajo rešetke

tja greš če nisi dober
in te ni

GLAVA

vse kar ima kapo je glava

glava od živine je
en podaljsek na živali
je koristna ker jo jemo

glava od človeka je
okroglina na človeku
ta ni koristna

poznamo tudi glavo od leva
ta je zelo nevarna

glava je glavna stvar
iz nje dobivamo pamet
z glavo si vse zapomniš
da ti potem ni treba spraševati

ko si na morju
ti glava plava na vodi
če jo hočeš polepšati
zavežeš pentljo

glava je priprava za mišljenje
rabimo jo za govor
tu se besede spreminjajo v stavke

KAJ IMA GLAVA

glava ima oči
oči pazijo da ne padeš na glavo

na glavi so luknje
za ušesa na straneh

glava ima brke
za moža da se oženi

glava ima tudi rogove
če je živina

ČEMU IMAMO GLAVO

da jo umivamo
da prikimavamo
da se z njo pogovarjamo
da jo obračaš na vse strani
da vanjo dajemo zdravila
da jo daš na blazino ko spiš

GLASEN IN TIH

glasen je močno kričanje
tih je slabo kričanje

tiho dobiš ko pripoveduješ štose
pa pridejo deklice

glasen in tih
skrivnosti so tihe

DRŽAVA

država je zemeljska krogla
ki se vrti

država je da moj oče kupuje loterijo
in se jezi

država je ko nekam gremo
in se lepo oblečemo
da bi bili lepi za državo

PRILETETI

to je ko plezaš na drevo
pa padeš od zgoraj
pa priletijo tvoji stariši
in te natepejo ker si plezal

PRESENEČENJE

ko se nenadoma zdrzneš
in zakličeš samo joj

ko se hočeš uvesti na stol
pa ti ga kdo spodmakne

ko bi rad jedel potico
a so jo v hiši že pojedli

ko ti kdo podstavi nogo
ti pa si zlomiš roko

ko najdeš presenečenje kot
in padeš vanjo

ko pridejo gosti in nočejo
si najbolj presenečen

IZOBILJE

izobilje to je neko rastlinje
ki ga zabijemo v zemljo
potem pa samo požene
in ima neke liste
in to rastlinje jemo
toda ni lepo
ker je špinaca

izobilje je
ko izbijemo nekomu nekaj

izobilje je
ko opice stalno jejo

KAVA

kava je jed za odrasle
rabimo jo tudi za rast repovčih

kavo si najbolj izmišljajo go
ker pridejo in si kar naprej

jaz čisto nič ne maram kave

KRAVA

krava je za pašnik
na pašniku se pase
potem pa žveči
žvečilno travo

krava je domača žival iz me
rodi se v vasi iz teleta
molze mleko
daje smetano in sir
potem pa spet naredi tele

krave so različne
tako je neka krava
ki pride vedno kadar imamo
da kaj prosi mamo

LUSKINA

morda je to od ribe
morda pa to tudi ni od ribe

to je tisto kar ima riba
na vseh straneh

luskina je ribja dlaka

luskina je ko škripajo vrata

luskina je nekaj strašnega
česar ni nihče videl

LOV

to je lovec in pes s puško
igra ko se nekateri preganjajo z zajci
loviš žabe in drugo za jesti
lov je da se lovi lovce

MIŠOLOVKA

to je škatla iz žice
v kateri je miš
in se je ne smeš dotakniti
da te ne ulovi

MORJE IN REKA NISTA ENAKA

ker je reka v naši vasi
morja pa niso naredili

ker je reka navzdol
morje pa je tudi navzgor

ker reka ima hitrost
in se vsa raztegne
ko je dež

ker je na morju pesek
v reki pa blato

ZA KAJ SE RABI SVINČNIK

da si mojster z njim popraska uho
da pusti barvo ko ga po tistem ostrem ližeš
da ga zbršeš z radirko
da ga ošiliš
in da ga izgubimo

ZAKAJ JE SVINČNIK BOLJŠI KOT NALIVNO PERO

svinčnik je veliko boljši
ker ko zlomiš svinčnik
dobiš dva svinčnika

ko zlomiš nalivno pero
te natepejo

nalivno pero piše s črnilom
svinčnik pa s srcem

PODLEŽ

podlež je ko brčneš nekaj bos
pa je bilo tisto kamen

POTOK

potok je reka
potok je v čačku ko gre voda
potok je neka stvar kjer gre ladja
in race in gosi ko so mokre
potok nastane tako da gora odceja vodo
potem pa v potoku curlja voda
potok teče tudi ko je poletje samo ponoči ga ni videti
ponoči ga je samo slišati kako teče

ČEMU JE POTOK

da teče
da gre skozi vas
da se naredi most
da mlin melje
da stanuje v njem voda
da ribice poskakujejo
da se vsi oblačijo v kopalke
da se zbirajo žabe in da pojejo
da se kopajo ženske in da jih ne vidijo
da pljuneš in odnese voda v moravo

ZAČETEK IN KONEC

začetek je ko sem se jaz rodil
konca pa ni

POVOZITI

ko avto povozi otroke
ki se stalno potepajo
ko gre mimo kaka debela ženska

RIBJE OLJE

to je tisto ko ti ga dajo
ga moraš takoj pogoltniti

ne pustijo ti ga izpljuniti
dolgo ga pa ne moreš držati v ustih

to je nekaj rumenega
kar jaz pijem za bolezen

seveda okusno je
samo jaz ga ne bom več pil

to je kar je pil kraljevič marko
ko je bil majhen
pa mu je potem zrasel
velik buzdovan
in šarec mu je zrasel
in svašta mu je zraslo

vsii pravijo da je koristno
a nihče ga noče piti
in vsi ga dajejo meni
kot da sem jaz ne vem kdo

Pesmi so prevedene iz knjige
Olovka piše srcem,
4. izdaja, Beograd, 1973.
Prevedel B. M.

SONČNI POLŽ

V DAVNIH ČASIH JE DEL VESOLJA KJER JE TUDI NAŠA ZEMLJA, OVIJALA TEMNA NOČ. DNEVA SPLOH NI BILO IN LJUDJE BI SAMO SPALI IN SPALI, ČE NE BI BILO DOBRIH ČAROVNIKOV, KI SO JIM POVEDALI:

„NOČ NA ZEMLJI NE BO VEČNO TRAJALA. ZGODILO SE BO TAKO, DA BO PRIŠLA SVETLOBA. TAKRAT BOSTE IMELI NOČ IN DAN.“

LJUDJE PA SO VPRAŠALI: „KAJ JE TO DAN?“

„DAN JE ČAS, KO NI NOČ,“ SO JIM RAZLOŽILI DOBRI ČAROVNIKI: „TA ČAS PA ŠE NI PRIŠEL,“ SO DODALI. „VSI SKUPAJ SE MORATE PRIPRAVITI NANJ. SAMO TAKO BO PRIŠEL ČAS DNEVA IN NOČI.“

TISTIM, KI TEGA NISO RAZUMELI, SO RAZLOŽILI: „TUDI KMET MORA PRIPRAVITI NJIVO; PREORATI JO MORA IN POSEJATI SEME, DA LAHKO POŽANJE LETINO.“

TAKO SO VSI LJUDJE RAZUMELI IN VSI SKUPAJ SO SE PRIPRAVLJALI.

IZNAŠLI SO SVETILKE. TAKRAT, KADAR SO DOBRI ČAROVNIKI REKLI: „ZDAJ SE BO ZAČEL ČAS DNEVA,“ SO JIH PRIŽGALI IN OPRAVLJALI VSA DNEVNA DELA, KOT BI ŽE BIL DAN.

IN KADAR SO DOBRI ČAROVNIKI REKLI: „OB TAKEM ČASU SE BO ZAČEL ČAS NOČI,“ SO JIH UGASNILI IN ŠLI K POČITKU.

KO SO DOBRI ČAROVNIKI VIDELI, DA SO LJUDJE MARLJIVI IN PRIZADEVNI, SO TUDI VIDELI, DA SE ČAS PRIPRAVLJANJA IZTEKA IN DA SE BLIŽA ČAS DNEVA IN NOČI, ZATO SO REKLI LJUDEM:

„MARLJIVO IN PAZLJIVO STE IZPOLNJEVALI NAVODILA, KI SO ZAPISANA V NAŠIH DOBRIH ČAROVNIŠKIH BUKVAH, KAJ KMALU VAM BO ZASIJALA SVETLOBA.“

IN LJUDJE SO BILI VESELI, A NEUČAKANI, ZATO SO JIM DOBRI ČAROVNIKI RAZLOŽILI:

„VEMO, DA SI ŽELITE SAMO ENO: DA BI KMALU PRIŠEL ČAS SVETLOBE. VEMO, DA JE TO ŽELJA VSAKEGA POSAMEZNIKA, A POŠILJATI JO MORATE SKOZI VESOLJE VSI SKUPAJ KAKOR EN MOŽ. ŽELJA MORA DOSEČI SONČNEGA POLŽA, KAJTI SAMO SONČNI POLŽ VAM LAHKO PRINESE SVETLOBO.“

LJUDJE SO VPRAŠALI: „ZAKAJ MORAMO POŠILJATI ŽELJO SKOZI VESOLJE VSI SKUPAJ KAKOR EN MOŽ?“

DOBRI ČAROVNIKI PA SO JIM ODGOVORILI: „ZATO, KER JE SONČNI POLŽ ZELO DALEČ STRAN. NOBENA POSAMEZNA ŽELJA GA NE MORE DOSEČI. ZATO MORATE POŠILJATI ŽELJO SKOZI VESOLJE VSI SKUPAJ KAKOR EN MOŽ.“

IN SO ŠE DODALI: „SONČNI POLŽ JE POČASNA ŽIVAL. IN MOGOČE BO TRAJALO PRECEJ ČASA, PREDEN BO PRILEZEL DO VAS. ZATO NE SMETE NIKOLI NITI ZA TRENUTEK POMISLITI DA MOGOČE NE BO PRIŠEL. VEDITE: ČE GA BO DOSEGLA VAŠA ŽELJA, POTEM BO PRILEZEL.“

IN LJUDJE SO VSI SKUPAJ KAKOR EN MOŽ MED DELOM IN POČITKOM POŠILJALI SVOJO ŽELJO SKOZI VESOLJE IN DO SONČNEGA POLŽA. IN ZGODILO SE JE, DA ŽELJA, KI SO JO LJUDJE VSI SKUPAJ KAKOR EN MOŽ POŠILJALI SKOZI VESOLJE, PRILETELA DO SONČNEGA POLŽA. IN TA JO JE RAZUMEL.

HITRO SE JE ODPRAVIL PROTI ZEMLJI. IN KO JE LEZEL MIMO NJE, SE JE Z ROGOM DOTAKNIL VELIKEGA NEBESNEGA TELESA, KI GA DANES POZNAMO POD IMENOM SONCE. SAMO TO JE NAREDIL, PA SE JE SONCE PRIŽGALO IN S SVETLOBO OBLILO ZEMELJSKO KROGLO.

LJUDJE SO VIDELI, DA SE JE ZGODILO, KAKOR SO JIM GOVORILI DOBRI ČAROVNIKI, IN ODHITELI SO K NJIHOVIM HIŠAM, DA SE JIM ZAHVALIJO. A NJIHOVE HIŠE SO BILE PRAZNE IN TUDI NIKJER V BLIŽINI JIH NISO NAŠLI. KO PA SO POGLEDALI V NEBO, SO JIH VIDELI, KAKO LETIJO STRAN OD ZEMLJE.

„HVALA LEPA! HVALA LEPA!“ SO KLICALI ZA NJIMI.

„NE ZAHVALJUJTE SE NAM, AMPAK SONČNEMU POLŽU.“ SO JIM ODGOVORILI DOBRI ČAROVNIKI.

„ZAKAJ PA NAS ZAPUŠČATE?“ SO LJUDJE ŠE KLICALI ZA NJIMI.

„VELIKO JE ŠE TEMNIH SVETOV,“ SO JIM ODGOVORILI DOBRI ČAROVNIKI. „TJA SMO NAMENJENI, DA NAUČIMO NJIHOVE PREBIVALČE, KAKO SE PRIKLIČE SONČNEGA POLŽA.“

TOMAŽ KRALJ

SATURNOVE ŽELVE

VSAKA NOČ JE PRINESLA OTROKOM NOVE SANJE. ZATO SO OTROCI RADI ODHAJALI SPAT IN NIKOLI JIH NI BILO TREBA PODITI V POSTELJE. SANJE SO BILE NJIHOVO BOGATSTVO IN NOČ JE BILA NJIHOVA ZAVEZNICA.

V SANJAH SO SE VZPENJALI NA NAJVIŠJE HRIBE IN SE POTAPLJALI V NAJGLOBLJA MORJA.

V SANJAH SO POSLUŠALI NAJSLAJŠO GLASBO IN UŽIVALI NAJBOLJ ŽLAHTNO SADJE.

IN V SANJAH SO ŽIVELI VSE NAPISANE IN ŠE NENAPISANE PRAVLJICE.

ZATO NI BILO NIČ ČUDNO, ČE SO SE VESELILI NOČI IN SANJ.

ZGODILO PA SE JE TAKO, DA JE TJA, KJER SO ŽIVELI TI SREČNI OTROCI, PRIŠEL HUDOBEN ČAROVNIK. ŽIVEL JE ZATO, DA BI HUDO DELAL, IN NJEGOVA ČAROVNIŠKA MOČ JE BILA SKORAJ NEIZČRPNA. ČESAR SE JE DOTAKNIL S SVOJIMI UROKI, VSE JE POSTALO GRDO. NAJBOLJ PA GA JE MOTILO, ČE SO BILI DRUGI SREČNI.

KER SE JE ZAPISAL ČRNI MAGIJI, NI MOGEL BITI SREČEN. IN ZATO JE SOVRAŽIL IN ZATIRAL VSE, KAR JE BILO SREČNEGA. NJEGOVO VODILO JE BILO: „ČE JAZ NISEM SREČEN, ZAKAJ BI BILI DRUGI?“

ZATO SE JE V SVOJEM ČRNEM ČAROVNIŠKEM STOLPU NOČ IN DAN PREDAJAL ZLIM MISLIM, IN JIH TUDI URESNIČEVAL.

NAJBOLJ SO GA SEVEDA MOTILI SREČNI OTROCI. AMPAK NIČ ZLEGA JIM NI MOGEL ZAGOSTI, KER NI VEDEL, OD KOD NJIHOVA SREČA. ZATO JE POGLEDAL V SVOJE ČAROVNIŠKE BUKVE IN NAŠEL V NJIH RECEPT ZA ČAROVNIŠKE ZVAREK TISTE VRSTE, KI OMOGOČA SLUŽABNIKOM ČRNE MAGIJE VSTOP V SANJE DRUGIH LJUDI.

DOLGO ČASA JE ZBIRAL ČAROBNE ZELI IN KO JE NEKE POLNOČI USPEL NAREDITI ZVAREK, GA JE KAJ HITRO POPIL IN SE PODAL V SANJE SREČNIH OTROK.

IN KAR JE TAM VIDEL – TO JE BILA ZANJ ČISTA GROZA! TOLIKO SREČE, DA BI KAR DOBER POSTAL, ČE GA NE BI ČAROVNIŠKI ZVAREK NAREDIL ODPORNEGA PROTI DOBROTI.

ZATO SE JE RAJE VRNIL V SVOJ ČRNI ČAROVNIŠKI STOLP IN TUHTAL IN TUHTAL, KAJ NAJ NAREDI, SAJ MU NI BILO POGODU, DA SO BILI OTROCI SREČNI IN SO IMELI TAKO LEPE SANJE.

DNI IN NOČI JE PREBIL V TUHTANJU, POTEM PA SE MU JE POČRNILO,* DA MORA NAREDITI NEKAJ RES TAKEGA, DA SANJE NE BODO MOGLE VEČ DO OTROK.

NATO JE PREBIL ŠE VEČ DNI IN NOČI V TUHTANJU IN KONČNO SE MU JE POČRNILO, KAJ MORA NAREDITI.

TAKOJ SE JE ODPRAVIL NA NAJVIŠJI HRIB TAM V BLIŽINI, IN S ČAROVNIŠKO PALICO SPLETET MREŽO, KI SE JE RAZPROSTIRALA DLJE, KAKOR JE SEGLO OKO. TO JE BILA MREŽA, KI JE PREPREČEVALA, DA BI SANJE PRIHAJALE K OTROKOM.

IN OTROCI SO ŠE ISTEGA VEČERA SPOZNALI, DA JE NEKAJ NAROBE. ŽALOST JIH JE OVILA V SVOJO TEMNO KOPREMO. ZJUTRAJ SO SE MED SEBOJ POGOVARJALI, ČE JE PREJŠNJO NOČ KDO SANJAL, AMPAK TAKEGA NI BILO MED NJIMI, BILI SO ZELO ZELO ŽALOSTNI.

IZ ODDALJENEGA KONCA VESOLJA PA SO NA ZEMLJO GLEDALE SATURNOVE ŽELVE. GLEDALE SO IN GLEDALE IN NIČ KAJ VŠEČ JIM NI BILO POČETJE HUDOBNEGA ČAROVNIKA, KO PA SE JE ZVEČERILO, SO SE HITRO ODPRAVILE NA POT IN PRILETELE DO MREŽE, KI JO JE HUDOBNI ČAROVNIK SPLETET ČEZ NEBO. IN MREŽE KAKOR DA ZA NJIH SPLOH NI BILO, KER SO BILE PREVEČ DOBROTLJIVE IN JE BIL NJIHOV NAMEN PREDOBER, DA BI JIH MOGLA USTAVITI ZLA NAKANA NAVADNEGA HUDOBNEGA ČAROVNIKA. POTEM SO SE SPUSTILE NA ZEMLJO IN ZLETELE DO OTROK. VSAKA SI JE KAKŠNEGA OPRTALA NA ŽIVOPISANI HRBET IN ODLETELE SO SPET NAVZGOR IN SKOZI MREŽO, KI JE ZA NJIH NI BILO.

OTROKE SO ODNESLE NA PLANET SANJ, PRAV TJA, OD KODER PRIHAJAJO SANJE, KI PREJ NISO MOGLE SKOZI MREŽO HUDOBNEGA ČAROVNIKA. TAM SO OTROKE ODLOŽILE V NAJLEPŠE SANJE, PROTI JUTRU PA SO JIH SPET ODNESLE NAZAJ NA ZEMLJO.

ZJUTRAJ SO SE OTROCI SPET VSI SREČNI PREBUDILI. TAKO LEPIH SANJ ŠE NIKOLI PREJ NISO IMELI.

HUDOBNEMU ČAROVNIKU SEVEDA NI BILO PRAV, KO SO BILI OTROCI ŠE KAR NAPREJ SREČNI. VENDAR Z VSO SVOJO ČRNO MAGIJO NI MOGEL UGOTOVITI, KDO MU JE ZMEŠAL ŠTRENE.

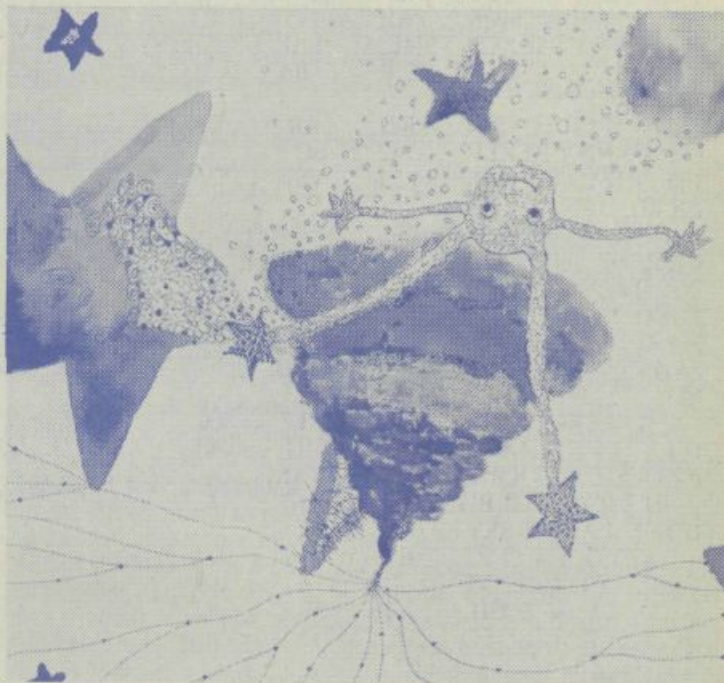
IN SATURNOVE ŽELVE SO PRIHAJALE VSAK VEČER IN ODNAŠALE OTROKE NA PLANET SANJ, ZJUTRAJ PA SO JIH PRINAŠALE NAZAJ NA ZEMLJO.

HUDOBNI ČAROVNIK NI MOGEL NIKOLI UGOTOVITI, ZAKAJ NJEGOVA ZVIJAČA NI USPELA. TO GA JE TAKO POTRLO, DA JE KMALU UMRL. IN TAKRAT JE RAZPADLA TUDI NJEGOVA ČAROVNIŠKA MREŽA.

LJUDJE SO SE ZELO VESELILI, KO SO ZVEDELI ZA SMRT HUDOBNEGA ČAROVNIKA, SATURNOVIM ŽELVAM PA JE BILO VSEENO: PREVEČ DOBROTE JE BILO V NJIH.

VEDETI PA JE TREBA, DA SATURNOVE ŽELVE SVOJIH OBISKOV NA ZEMLJI NISO OPUSTILE. SEVEDA ZDAJ NI VEČ POTREBNO, DA BI PRIHAJALE NA ZEMLJO VSAK DAN VČASIH PA ŠE VEDNO PRILETIJO: KAR TAKO IZ NAVADE IN PA ZATO, KER IMAJO RADE OTROKE.

* KDOR NIMA DOBREGA NAMENA, SE MU NIKOLI NE POSVETI, AMPAK SE MU POČRNI.

SHALOM ALEJHEM

NA GORI SINAJ

Pri nas v Katrivilki se šolski zgradbi nasproti dviga gora, tako visoka, da seže do oblakov, do nebes. Tako vsaj se mi je zdelo takrat, ko smo še bili dečki, ki so se učili v „izbici“. Takrat smo gori dali ime Sinai.

Nekega lepega poletnega dne navsezgodaj smo se vsi otroci, skupinica desetih sošolcev, kot vedno zbrali v šolski izbi. Sonce, ki je prihajalo iz svoje posteljice, kot tudi njegovi blagi žarki, je že začelo zlatiti vrh gore. Gora je bila pokrita z roso, z rosnimi kapljicami, ki so se iskriale kot diamanti; kakor biseri da si ga človek sploh ni mogel predstavljati bolj čistega in bistrega.

Mi otroci smo bili povsem očarani od božje izkazanosti, ki se nam je ponudila tega zgodnjega jutra. „Veste kaj,“ je zaklical eden. „povzpimo se na goro Sinai, saj še nikoli nismo bili gori.“ Takoj smo se začeli otroci vzpenjati; plazili smo se po vseh štirih, z nogami in rokami smo se vlekli kvišku, in dospeli na vrh smo zaklicali navzdol in vzdrhteli ob pogledu: tako zelo smo bili oddaljeni od zemlje in tako majhna se nam je dozdevala.

– Otroci, kje smo?

– Kje smo? Pod oblaki.

– Kje neki p o d oblaki, mi smo n a d oblaki.

– Še višje kot visoko, mi smo na robu nebes!

– Ali vidite šolsko poslopje tam spodaj? Kot ena edina izbica se zdi.

– Tako veliko kot izbica, praviš ti? Reci še bolj: kakor klop.

– Tako veliko kot klop? Komaj tako veliko kot list iz Talmuda, kot moj molitvenik.

– Ah, kaj molitvenik. Tako veliko kot laški oreh.

– Kot laški oreh? Kot bob, kot grahek veliko.

– Tako veliko kot grah? Kot makovo zmo, tako majhno, kot, kot . . .

Kot na ukaz smo se zleknili tam zgoraj po vrhu gore z obrazom proti nebesom. Vpil sem in kričal v modrino; moje oči so pritegnile nebesa k meni; vedno bliže, vedno bliže, dokler se niso vpliva vame. Iztegnil sem prst in se dotaknil nebesa, ki se je občutil tako sveže, in držal sem ga trdno, čisto trdno . . .

Ne samo oči – duša, srce, moj ves jaz je bil tam zgoraj v nebesih. Bil sem torje jaz v nebesih in gledal angele. Z belimi, širokimi perutmi so plavali pod širokim modrim nebom, se zibali, lebdeli in se znova oprijeli nekega prostora. Ko so se zibali in so lebdeli, je bilo slišati sladke, še nikoli slišane glasove. Peli so tako globoko, tako čudovito kakor svečeniki in leviti v starih časih, tako kot bi mogle zveneti orgle vetra v templju naših pradedov, o čemer poročajo svete knjige. Lahna sveža sapica me je spreletela in se mi dotaknila čela. In ljubkujoč vonj, kot iz Edenskega vrta, se je povlekel z njo do mene. Polagoma so se mi zaprle oči . . .

– V šolo, vi cepci, vi podgane, vi razbojniki, v šolo z vami, presneta banda! Samo počakajte, pri Rabbiju, bom že poskrbel za vas. Poberite se v šolo, vi malopridna svojati!

Bil je šolski sluga, ki je to kričal; čemerer človek z zmečkanim nosom in s pipo vedno med zobmi. Z enim zamahom smo padli dol – z nebes na zemljo!

Iz nemščine prevedla S.L.

PRIPIS

Shalom Alejhem je bil ukrajinski Žid (da boste razumeli, kaj dela v tej pravljici Talmud in kaj Rabbi v sluginem rentaćenju in kaj leviti, in sploh, da boste razumeli način pripovedovanja in duha naše najgloblje v zgodovini ukoreninjene tradicije /ki je obenem, ko je katoliška, tudi židovska/, ki veje iz te resnične pravljice).

GAY COMMITTEE OF RETURNED BRIGADISTAS

Stališče o homoseksualnosti, ki ga je na Kubi sprejel prvi nacionalni kongres o vzgoji in kulturi, katerega so se udeležili in ga podprli voditelji kubanske vlade, je odkrito reakcionarno, saj ogroža življenje in svobodo veselih ljudi, tako s kaznimi, ki jih zahtevajo za „vztrajne grešnike“, kot tudi z vzpodbujanjem fizičnega nasilja nad homoseksualci pri posameznikih. Vse to grozi omajati ugled revolucionarnega kubanskega naroda.

Mi, revolucionarna partija gibanja homoseksualcev obsojamo sklepe prve nacionalne konference o vzgoji in kulturi. Zahtevamo, da vsi revolucionarji solidarizirajo z nami tako, da sklepe te konference objavijo in jih komentirajo.

S podpiranjem tistih stališč kulturnega in sekso-ekonomskega sistema, ki izvira iz negativnega odnosa do spolnosti, moškega individualizma, kapitalizma in imperializma, ni moč zmagati v boju, ki ga vodijo Kubanci in ostali narodi tretjega sveta proti ameriškim kapitalistom in njihovim lakajem. Nujna je kulturna in tudi ekonomskopolitična revolucija, ki bo izkoreninila seksualno diskriminacijo.

Dokler bodo obstajali protihomoseksualni nazori, ne bodo trpeli samo homoseksualci; tako dolgo bo izkoriščanje ženske po moškem normalen pojav, tako dolgo bo tekmovanje med moškimi zakonitost, komunizem pa bo nemogoč. Socialisti smo. Menimo, da sta uničenje ustaljenih družbenih vzorcev (t.j. tistih modelov moči, ki utemeljujejo vlogo in pomen heteroseksualnosti) in razvoj našega gibanja t.j. skupnost vzajemnih in enakopravnih človeških odnosov, ki temelje na shemi svobodne homoseksualnosti) neločljivo povezana z razvojem prave socialistične družbe... Posledica nepravilne idejne nadstavbe je, da lahko borci za socializem pobijejo, premestijo ali osamijo posamezne homoseksualce.

Veseli ljudje še nismo ena izmed tistih skupin, ki se bore za splošno osvoboditev. Vedno so nas imeli za izmeček, toda mi smo Vi in Ti in Vsakdo. Naša revolucija je temeljita, ker bo uničila seksualne in socialne vezi, ki se nahajajo na dnu vsakega izkoriščanja. Ta revolucija bo med vsemi ljudmi vzpostavila bratske odnose, ali popravi svoje zakonike, bodisi na Kubi, v ZDA ali v SSSR. Namesto njih pozivamo vse ljudi, ki iščejo svobodo in želijo konec nadvlade drugih, naj raziščejo te „popolne“ odnose in skupaj z nami ugotovijo, da so podedovani nazori in norme tisti, ki preprečujejo revolucionarno spremembo.

Kubanska revolucionarna politika nas ne more premagati. Ta politika bo samo okrepila naš sklep, da se bomo skupno borili za osvoboditev veselih ljudi.

Izkažimo se!

GAY REVOLUTIONARY PARTY

POJASNILO K TEKSTU

Pričujoči članek smo ponatisnili iz FAG RAGA, časopisa gibanja ameriških homoseksualcev in lezbijk, ki same sebe imenujejo „GAY PEOPLE“ (v tekstu je to prevedeno z „veseli ljudje“). Prvo številko omenjenega časopisa so „veseli ljudje“ prodajali v nedeljo, 27. junija 1971, ko so (bilo jih je okoli dvajset tisoč) demonstrirali oziroma marširali odeti v pisana oblačila z balončki in rožami v rokah od Christophher streeta do Centralnega parka po Šesti avenuji, sicer imenovani Avenue of Amerika. Izdajatelji navajajo, da so časopis izdali kot ožja skupina in si želijo, da bi pri časopisu sodelovalo več veselih ljudi. Žal zaradi prostorske oddaljenosti nimamo informacij o tem, če je izšla še kakšna številka tega zanimivega časopisa. Mislim, da k pričujočemu tekstu sicer niso potrebni posebni komentarji, saj tekst govori sam zase.

D. Š.

IZVLEČEK IZ ČASOPISA GRAMMA (glasilo kubanske KP)

To pa je odziv nekaterih veselih bratov in sestra naše dežele: Mi, veseli severni Američani, ki smo z udeležbo v Venceremos Brigade podprli kubansko revolucijo in naše vesele kubanske brate in sestre, obsojamo proti-homoseksualno politiko, ki so jo oblikovali ob podpori kubanske vlade na nedavni konferenci o vzgoji in kulturi.

Spoznali smo, da je boj Kubancev in veselih ljudi vsega sveta skupen boj; podprli smo napredno gospodarsko politiko revolucije, ki se je razvijala v smeri osvoboditve ženske in odpravljala odtujitve na vseh življenjskih področjih.

Izenačenje moči med ljudmi je neločljivo povezano s socializmom in socialistično prakso. Ljudje ne morejo nadzirati lastnega življenja, če ne uvidijo svoje zgodovinske vloge in če ne analizirajo kritično kulture in ustanov, katerih izraz so oni sami. Dolga sto-

letja so vse institucije „zahodne civilizacije“ posebno še Cerkev, z odklanjanjem spolnosti utrjevale današnjo proti-spolnostno nadstavbo. Na samem vrhu te nadstavbe je popolni moški, ki izkazuje svojo moškost s količino moči, ki jo sprošča nad veselimi ljudmi, ženskami kot moškimi. Revolucionarna odgovornost vsakega posameznika je, da je kritičen do rasističnih, proti spolnosti usmerjenih ustanov, ki ohranjajo razlike med nami. Do prave revolucije, pa tudi do prave socialistične družbe ne more priti vse do tedaj, dokler ne premostimo prepada sovraštva med nami, ki nas loči od lastnega bistva in ostalih ljudi. Gibanje veselih ljudi ni vezano na noben narod. To, da proti-homoseksualna politika kubanske vlade odreja vključitev veselih ljudi v proces revolucije, ni le pomota ali slučaj – ta politika dobesedno izključuje možnost njihovega sodelovanja v tem procesu in jim jemlje pravico do samoodločbe. Pravijo nam, da smo reakcionarji, če kritiziramo svoje nasprotnike, ko pa se le-ti imenujejo „revolucionarji“ ali „socialisti“. Politika neosmišljenega in nenehnega maltretiranja veselih ljudi ni v skladu s potrebami vseh ljudi, in je zato kot taka reakcionarna in fašistična. Vsa proti-homoseksualna prizadevanja ali dejanja so protirevolucionarna in jasno izražajo stremljenje vladajočega razreda (ali kaste), da bi uničili ljudsko kulturno revolucijo v trenutku, ko le-ta ogroža njegov privilegirani položaj. Kot zastopnika spolnega razlikovanja obsojamo tudi nacionalni odbor Venceremos Brigade. V svojem liberalizmu se ne povezuje kritično niti s kubanskim ljudstvom niti s tukajšnjimi revolucionarji.

Pozivamo vse napredne ljudi, naj se nam pridružijo v protestu proti taki politiki in naj pišejo kubanskemu prvemu ministru in prvemu sekretarju KP v Havano, da mu bodo tako sporočili svoje občutke.

Izkažimo se!

Venceremos!

(prevedla T. T. in V. S.)

CUBA SI?
GIBANJE VESELIH LJUDI
(gay people) IN KUBANSKA
REVOLUCIJA

To je poročilo s prve nacionalne konference o izobrazbi in kulturi, ki govori proti homoseksualnosti:

Ugotovljen je bil socialno – patološki značaj homoseksualnih odklonov, in bilo je sklenjeno, da je treba vsakršne pojave homoseksualnosti odločno zavrniti in onemogočiti njihovo širjenje. Poudarili so, da morajo raziskave, študije in analize tega zapletenega problema določiti

način ukrepanja.

Soglašali so, da problema homoseksualnosti ne gre jemati za osnovni in središčni problem naše družbe, vendar mu je vseeno treba posvečati pozornost in ga skušati rešiti.

Preučili so izvor in razvoj tega pojava, njegov današnji obseg ter protidružbeni značaj. Napravili so izčrpno analizo zaščitnih in vzgojnih ukrepov, ki naj bi učinkovali na obstoječa žarišča in nadzirali gibanje posameznih primerov z enim samim namenom – vzgajati in preprečevati. Soglašali so, da je potrebno razlikovati med različnimi primeri ter različnimi stopnjami njihove negativnosti in da je potrebno temu primerno ukrepati. Na podlagi teh razmišljanj so sklenili, da bi bilo prikladno storiti naslednje:

a) Razširiti mešani pouk

(pouk deklic in dečkov skupaj); ugotoviti njegov pomen pri oblikovanju osebnosti otroka in mladostnika.

b) Zagotoviti primerno spolno vzgojo staršem, učiteljem in učencem. Spolna vzgoja ne sme biti obravnavana kot nekaj strogo ločenega, ampak mora biti vključena kot sestavni del v splošno vzgojne predmete, ko so biologija, psihologija itd. Zato bi bilo potrebno med učitelji in starši izpeljati akcijo obveščanja o spolnih vprašanjih. To bi bilo učiteljem in staršem vodilo za pravilne, znanstvene odgovore na vprašanja, ki jim jih zastavljajo otroci in mladostniki.

c) Vzpodbuditi pravilen pristop k spolnosti. Sprožiti akcijo obveščanja med adolescenti in mladimi ljudmi. To bi pripomoglo k znanstvenemu pojmo-

vanju spolnosti in zatrlo predsodke in dvome, ki so v nekaterih primerih odraz tega, da je spolnosti pripisan prevelik pomen.

d) Pospeševati razgovor med mladimi, kar naj pripomore k temu, da bodo spoznali humane vidike spolnih odnosov. Sklenili pa so, da ne bodo dovolili razvpitim homoseksualcem, da bi vplivali na oblikovanje mladih osebnosti s svojimi „glumaškimi odlikami“.

Zato so zahtevali študijo, ki bi pokazala, kako se na najboljši način lotiti problema prisotnosti homoseksualcev v najrazličnejših ustanovah našega kulturnega področja.

Druga študija naj bi poiskala ukrepe, s katerimi bi tiste, ki kot homoseksualci ne bi smeli neposredno vplivati na našo mladino, predstavili iz teh usta-

nov v druge organizacije.

Sklenili so, da je treba ljudem, katerih nrvnost ne ustreza ugledu naše Revolucije, onemogočiti vsak stik s kulturniškimi skupinami, ki predstavljajo našo državo zunaj domovine.

Nazadnje so si bili edini o tem, da je potrebno uvesti strožje kazni za osebe, ki kvarijo nrvnost mladoletnikov, za pokvarjence in nepopoljšljive protisocialistične elemente.

Kulturne ustanove ne smejo služiti kvazi-intelektualcem, ki skušajo zaviti snobizem, ekstravagantno obnašanje, homoseksualnost in druge družbene zmote v izraz revolucionarnega duha in umetnosti, kar ne more biti v skladu s hotenjem ljudskih množic.

Daniel V. LEVSKI

DANIELINE PESMICE O RAZNIH ZAJČKIH

I.

Zajček Ajček
je bil pospajček.
V posteljco skok
in že drnjok.

Zjutraj pa: „Ne!
Jaz spal bi še.
Saj kosila še ni,
poldne šele zvoni.“

II.

Zajček Jček
je bil pa vček.
„Tega poklica pa ni!“
se zviti zajček smeji.

Ej, ti zajček Jček,
ti si pravi mček.
Toda vsak tak tček
jo dobi po rtček.

III.

Zajček Ček
pa je bil pek.
Se dela ni branil,
vse zajčke je hranil.

Zjutraj ob arj
hitro steče
pečko zakari
in kruhček izpeče.

IV.

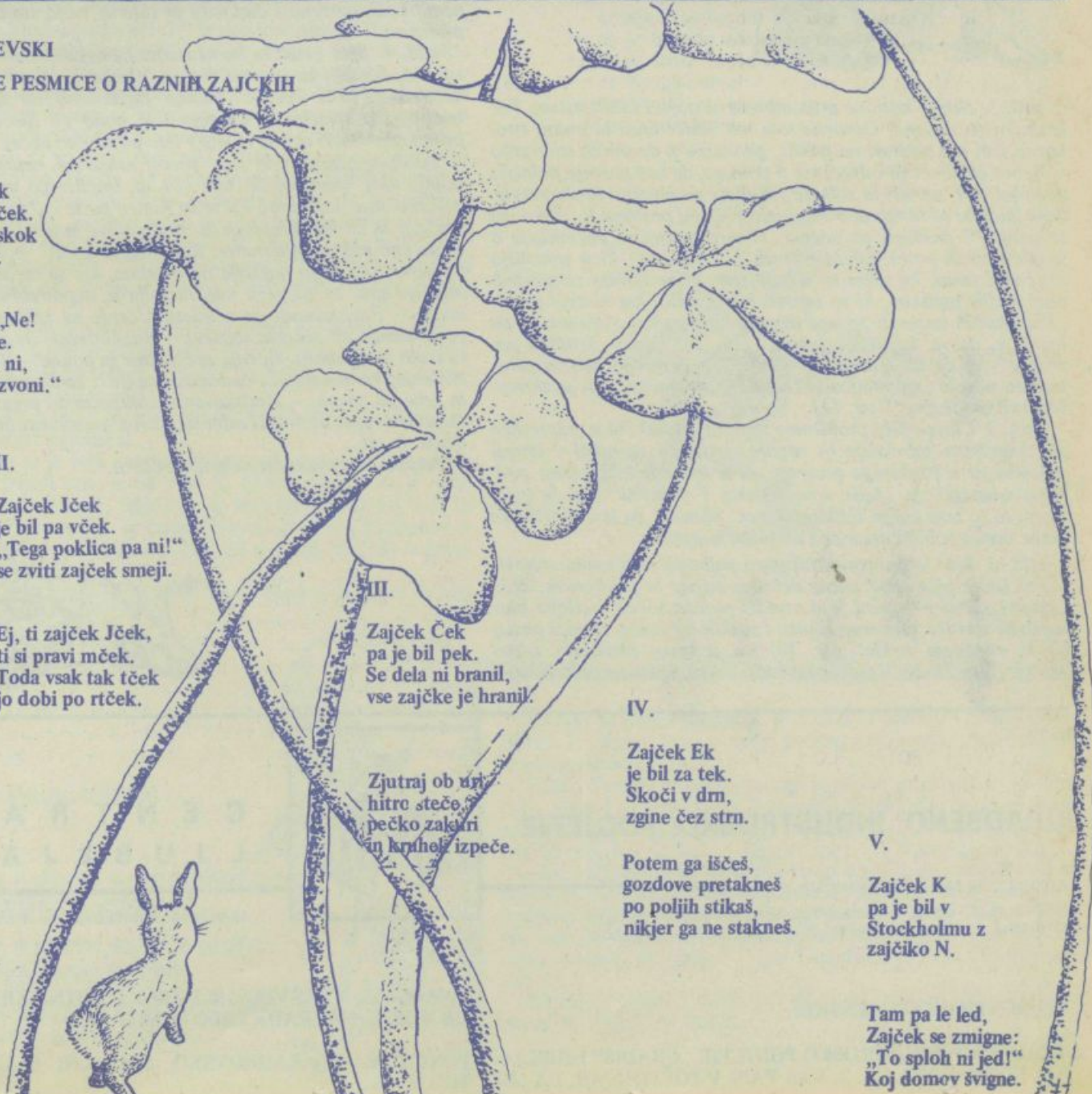
Zajček Ek
je bil za tek.
Skoči v dm,
zgine čez strnj.

Potem ga iščeš,
gozdove pretakneš
po poljih stikaš,
nikjer ga ne stakneš.

V.

Zajček K
pa je bil v
Stockholmu z
zajčiko N.

Tam pa le led,
Zajček se zmigne:
„To sploh ni jed!“
Koj domov švigne.

KAKO NAJ

SE UČIM

je naslov knjige Barice Marentič-Požarnik (CZ v Ljubljani 1969, str. 143), ki je nastala po obsežnem strokovnem delu (študije, raziskave, ankete ...) in katere namen je, da „... bo vsaj z nekaterimi napotki omogočila učencem lažje, uspešnejše učenje, ki jim bo dajalo zadoščenje, kot ga daje vsako dobro opravljeno delo.“ (str. 7) Knjiga je tudi priporočani pripomoček pri splošnem predmetu psihologije, ki je obvezen za veliko večino študentov FF. Knjiga obravnava nekaj temeljnih vprašanj s področja psihologije učenja (učne navade, učno okolje, vprašanje zapiskov, učbenikov, branja, pozabljanja, učnih navad ipd.) in ji pri tem neke strokovne ravni najbrž ne gre odrekati

Knjigi (avtorju) pa smo zastavili nekaj vprašanj in poskušali najti odgovore skozi branje teksta samega. Vprašanja so naslednja:

1. Kako se vede do obstoječih pedagoških vrednot? 2. Kakšnega človeka hoče na koncu pedagoškega procesa? 3. Kakšen je njen odnos do danega sveta? 4. Kaj nam govori o psihologiji na Slovenskem oz. na oddelku za psihologijo na FF (dr. Barica Marentič-Požarnik je namreč predavatelj na tem oddelku, na katerem je tudi doktorirala)?

add. 1. Nikjer kritične pripombe na obstoječi šolski sistem. Vse je čudovito urejeno. Osnovna šola nas nauči brati in pisati, strokovna šola nas pripravi na poklic, gimnazija ti da široko izobrazbo – noben predmet ni odveč, vse ti pomaga, da boš pozneje polnejše doživljal svet, naravo in soljudi; fakultete proizvajajo široko razgledane ljudi, ki so hkrati dobri specialisti. Edini problem je „kako naj se učim?“, problem so učenci, ki med učenjem „razmišljajo o svojih osebnih problemih in težavah...“ (str. 21), ki se spravljajo k učenju samo, ko so za to razpoloženi, ki ne skrbijo za preglednost svojih zapiskov, ki so nezreli in ne vedo, kaj hočejo (kajti: „Ena glavnih lastnosti zrelega človeka (zrelega kot osebnost, ne po letih) je, da ve, kaj hoče doseči.“ (str. 16) Edina „kritična pripomba“ je, da na strokovnih šolah... često po krivem zanemarjajo učenje „splošnoizobraževalnih“ predmetov, kot so slovenščina ali zgodovina.“ (str. 11)

add. 2. Človek brez problemov in težav, človek, ki je pripravljen na dolgoletna odrekovanja in napore, žrtvovati marsikaj v imenu nekakšnega abstraktnega progressa, ki se imenuje „razširjanje področja znanega“ in „želja doseči nekaj v življenju“ (kaj je to in čemu to, o tem knjiga molči), človek, ki meni, da je čudovito da razne Barice polnijo omarice s takšnimi knjigami.

add. 3. Svet je smotr in razumen najboljši med vsemi svetovi. Vsi si lahko privoščijo lastno delovno mizico in prostorček, ki je „asketsko urejen“, vsem je dostopna močna sobna svetloba plus namizna svetilka primerne jakosti („kakih 60 vatov, žarnica pa naj bo iz mlečnega stekla“, str. 30), vsi si lahko priskrbijo sobno temperaturo 18-20 C (nikar ne več), poleti pa vročo prho in ruski

čaj za osvežitev. Vsem so dostopni čudoviti stoli, „... ki so izdelani v skladu s fiziološkimi zakonitostmi in omogočajo primerno vzravnano držo brez čezmernega utrujanja, ker podpirajo hrbtenico na pravem mestu“ (str. 29). Ravno tako so vsem dostopni predragi pravopisi, slovarji tujk in slovarji tujih jezikov, atlasi, priročniki, leksikoni. „Neverjetno, koliko potrebnih podatkov lahko mimogrede med učenjem najdeš v njih.“ (str. 28). Tak je ta svet, zato nikar: „... ne reci že vnaprej: „Imam slabe možnosti za domače učenje; nimam svojega prostora, učiti se moram v kuhinji, vsi me motijo.“ (str. 27). Svet je ves lep in s cvetjem posut, komur ni dobro, je sam kriv.

Razen tega v tem čudovitem svetu, ko odpreš okno, zaveje noter čist in svež zrak, hrup s ceste zakriješ z ne preglasno nevtralnno glasbo, narava ... ti daje mir, sprostitvev in lepoto, ki jih uživaš po opravljenem delu“ (str. 32), delovni učinek pa se povečuje z izmišljenimi grafikoni, ki te prepričajo, da je delo v močno hrupnem okolju naravnost čudovito in zate in tvojo storilnost izredno primerno.

add. 4. Brez besed in komentarja. Le nekoliko me je okrog srca stisnilo, ko sem se spomnil tistega članka v „Naših razgledih“, v katerem je Vid Pečjak (takisto predavatelj na tem oddelku) hudomušno izračunal, katerega leta bodo vsi Slovenci študirali psihologijo (kajti vpis se iz leta v leto poskočno veča).

Poiskani odgovori so sicer precej nametani, neurejeni in nepopolni, toda menimo, da taki kot so, implicirajo manjkajoče, da govorijo med vrsticami. Za vedri konec pa še enkrat beremo prvo poglavje in za šalo prepisujemo podnaslove in jim nasproti postavljamo eno možnih alternativ: Kako naj se učim? – Kako naj raziskujem? (Je pa to poglavje nepotrebno, ker se raziskuje na način otroške igre, to pa je v nas, metoda je nepotrebna). Učenje za ocene – Raziskovanje za veselost. Učenje na željo staršev (strah pred kaznijo ali zahteva staršev) – Raziskovanje ne glede na starše (s starši se ljubimo). Učenje za življenje in poklic – Raziskovanje v življenju, vpraševanju in čudenju. Učenje iz zanimanja za predmete in želje po znanju – Raziskovanje iz ljubezni do predmeta (tu niso vključeni razni obstoječi odnosi), iz hudomušnosti in želje po življenju. In pd.

Knjigo zapiramo in je ne priporočamo.

D. V. LEVSKI

GRADBENO INDUSTRIJSKO PODJETJE

CENTRALA
LJUBLJANA

61001 LJUBLJANA, KORYTKOVA 2

TELEFON H. C. 323 641 — ŽIRO RAČUN 50100-601-11055 — BRZOJAV: GRADIS
LJUBLJANA — POSTNI PREDAL ST. 89-II — TELEX 31216 YU GRADIS

LJUBLJANA, KORYTKOVA 2 — TELEFON 323 641

ŠTUDENTJE IN ŠTUDENTKE!

POMAGATE V SERVIRNI SLUŽBI V POČITNIŠKIH DOMOVIH
OB MORJU. NAGRADA ZELO PRIMERNA.

GRADBENO INDUSTRIJSKO PODJETJE „GRADIS“ LJUBLJANA,
KORYTKOVA UL. 2, VAS VABI V POČITNICAH, DA MU

PONUĐITE SE KADROVSKO SOCIALNI SLUŽBI TEGA
PODJETJA.

PEPELI IN VOLK

Pekoč, pred davnimi časi, ko še ni bilo miličnic, ampak so bili samo miličniki, je živel pobič po imenu Pepeli. Bil je sinek bolj revnih kmetov, dokaj postaven, a videlo se mu je, da mu ne zadošča polenta, ki je sopihala na mizi prav vsak dan. V šolo je sicer pridno hodil, doma pa se nikoli ni učil. Ker je bil vedno bolj lačen kot sit, je rad razmišljal o zvezdah, vesolju, kozicah in lakoti. Vedno je raje razmišljal o teh stvarih kot o učenju in šoli.

In nekega dne, ko se je ravno zmráčilo in se je megla zgoščevala v dolini, ga je iz sanjarjenja o zvezdah, vesolju, kozicah in lakoti zbudilo zavijanje sirene in utripanje modre, vrteče se lučke. Bil je avto, kot ga imajo miličniki.

Pepeli si ni mogel kaj, da ne bi stekel dol po griču proti utripajoči lučki in zavijajoči sireni. Nabralo se je toliko ljudi, da se je Pepeli komaj prerinil skozi do miličniškega avtomobila. In kaj je bilo tam tako zanimivega? Od sivolasega in belobraodega starčka je zvedel, da pobirajo vse punčke in preskušajo vse pobiče.

„Ja, kako pa to naredijo“ je Pepeli vprašal starčka.

Starček se je počohal po snežnobeli bradi in spregovoril:

„Vidiš, vse punčke so slečene. Vse bodo naložili na tisti avto tam doli, ki nima lučke in se sirene in se mu reče Marica. Z njo jih bodo odpeljali daleč proč, tja v deželo, v kateri imajo čudežno kopališče. Vse bodo poslali v vodo. In tiste, ki so bile pridne, bodo prišle ven lepe kot kraljične iz pravljic. In vse se bodo vrstile v rodni kraj. Tiste pa, ki niso bile pridne, bodo postale grde in čarovnice povrhu z bradavico na nosu. Zajahale bodo metlo iz bičevja in nikoli več se ne bodo vrstile domov.“

„Kako pa preskušajo pobiče?“ je nestržno vprašal Pepeli. Pa se je starček spet počohal po bradi in rekel: „Poglej: vsakemu pobiču dajo enega volka, zvezanega po vsem telesu, ki ga mora pripeljati v Deseto vas skozi neštete gozdove in močvirja. In če volka srečno in pridno pripelje v to vas, se cel in zdrav vrne domov. Če pa ne, ga volk poje za kosilo. Do zdaj se še noben pob ni vrnil domov.“

Pa so ravno ta trenutek miličniki poklicali Pepelija, da odpelje volka v Deseto vas. Hodila sta počasi, negotovo. Pepeli je upal, da se bo vse dobro končalo, držal je volka za vrv in razmišljal o raznoraznih stvareh, samo o volku ne. Kar presenečen je bil, ko je opazil, da sta že sredi temnega gozda, in bilo ga je kar malo strah. Tedaj ga je volk vprašal: „Mi daš eno cigareto?“ In Pepeli mu jo je brez premisleka dal. Pobje so v tistih časih kadili cigarete, dokler niso odrasli.

Tako sta Pepeli in volk hodila po nešteti gozdovih in močvirjih. Med potjo sta le malo govorila. Šele po dolgem času je volk vprašal: „A mi daš bonobon, Pepeli?“ In Pepeli mu je brez pomisleka dal bonbon, ki ga je imel.

Pa spet volk vpraša: „A me popraskaš po hrbtu?“ In Pepeli ga je brez pomisleka popraskal.

Medtem pa se je volk neopazno in počasi odvezoval. Ko sta bila že skoraj v Deseti vasi, je bil volk že čisto odvezan. Pa je rekel Pepeliju: „Vidiš, Pepeli, lahko bi te raztrgal in pojedel, kot to delajo volki, ki jim pobje ne ponudijo niti cigaret niti bonbonov in jih niti ne popraskajo po hrbtu. Zdaj pa se smeš cel in živ in zdrav vrniti domov.“

In Pepeli se je vrnil cel in živ in zdrav domov, ali pa se še zdaj vrača.

MNOGO PRAVLJIC O SVETU

PRAVLJICA O SVETU, KI SE JE SPOTAKNIL
Svet se je spotaknil, ko sem zaspala.

PRAVLJICA O SVETU, KI SE JE ODPRL
Svet se je odprl, ko sem zasanjala.

PRAVLJICA O SVETU, KI JE ZAHRUMEL
Svet je zahrumel, ko sem se zbudila.

Lučka STOJAN

Ifigenija ZAGORIČNIK

kje egist piše

kje egist piše
kjer najde prostor

ko egist piše

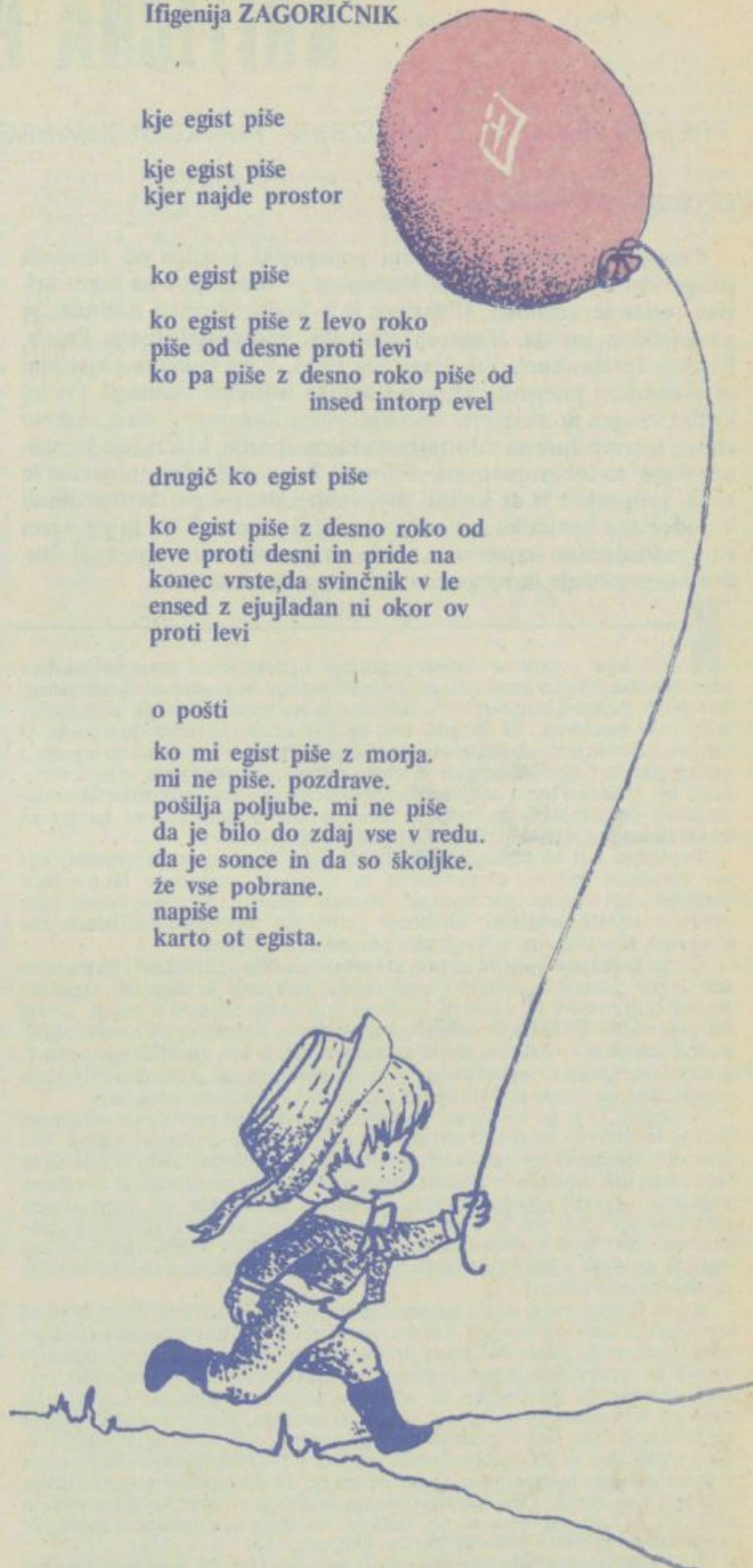
ko egist piše z levo roko
piše od desne proti levi
ko pa piše z desno roko piše od
in sed intorp evel

drugič ko egist piše

ko egist piše z desno roko od
leve proti desni in pride na
konec vrste, da svinčnik v le
ensed z ejujladan ni okor ov
proti levi

o pošti

ko mi egist piše z morja.
mi ne piše. pozdrave.
pošilja poljube. mi ne piše
da je bilo do zdaj vse v redu.
da je sonce in da so školjke.
že vse pobrane.
napiše mi
karto ot egista.

Recital Tomaža Pengova, ki je bil (tudi v prejšnji Tribuni) najavljen za 17. marec, smo ta večer potrpežljivo, vendar zaman čakali. Zakaj ga nismo dočakali?

Večer Tomaževe glasbe-poezije je skušal pripraviti Disko Študent, vendar je sam (zaradi pomanjkanja tehnične opreme) prosil za sodelovanje svoje (privatne) prijatelje. Aco Razbornik je sicer naredil vse, kar je bilo v njegovi moči... Stane prav tako... Vendar, izkazalo se je, da bi bile stvari dosti manj komplicirane in nervozne, če bi ŠKUC imel svojo lastno opremo za take „make-in“. Ampak, to je že Arhimedova točka vseh problemov: denar. ITD. Naj nam bo dopuščeno tu obstati, vendar z željo, da to ne postane edina možnost delovanja... (pri Tomažu se je to že v drugič zgodilo).

Ne utruja čakati 5 minut gor ali pa dol, vendar, kdaj pa kdaj se zazdi, da čakamo na Godota...

za vse, ki so prišli
Janez Krall

KRITIČNA PEDAGOGIKA

PREMIŠLJEVANJE O DRUŽBENI FUNKCIJI ZNANOSTI O VZGOJI

OPOMBA PREVAJALCA

Prevedeni sestavek o kritični pedagogiki je eden od številnih prispevkov zahodnonemških študentov – teoretikov na temo kritike sodobne znanosti. Objavljen je v knjigi: *Kritika znanosti in socialistična praksa. Wissenschaftskritik und sozialistische Praxis*, Fischer Taschenbuch Verl, Hamburg 1973. V tej knjigi so objavljeni še posamični prispevki na temo kritike različnih znanosti. Pri tej kritiki ne gre le za oceno socialne vloge znanosti v meščanskem svetu, temveč tudi za znotrajznanstvene aporije, ki izražajo razredno vlogo sodobni znanosti. Tribuna bo v prihodnje objavila še nekaj prispevkov iz te knjige, predvsem z namenom, da vzpodbudi k podobnim kritičnim razmišljanjem tudi pri nas. Kajti tu gre zares za „marksistično znanost“, zraslo avtonomno iz same nuje študentskega gibanja, iz njegove teoretske samoosmislitve.

Komaj kak pojem se danes pogosteje uporablja za samopredstavitve znanosti o vzgoji kot karakterizacija njenih realnih in predpostavljanih nalog, kot je to pojem „kritično“. Ta formula je na vseh področjih pedagogike tako zelo razširjena, da se zdi, kot da je postala centralna kategorija za samorazumevanje moderne znanosti o vzgoji. Pritrđitev občemu strinjanju o pedagogiki kot kritični analizi in glede potrebe spreminjanja vzgoje stvarnosti ter ustrezno temu zahteve po razvoju sposobnosti za kritiko in samostojnosti doraščajočih se nasploh izkažejo kot navidezne, brž ko gre za konkretizacijo abstraktov, ki podpirajo to skupnost.

Implicitni kot eksplicitni poskusi vsebinske konkretizacije pojmov, kot so: zmožnost kritike, emancipacija in odraslost, razkrivajo tako njihov karakter kot pojmovno prazne formule kakor tudi različni njim predpostavljani pomenov. Skupnost „kritičnih“ pedagogov se izkaže kot skupnost, zasnovana na inflaciji njih povezujočih pojmov.

Ce pa je skupnost tistih, ki zase zahtevajo predikat „kritični“, fiktivna, se šele lahko postavi vprašanje po teoretični relevanci in digniteti različnih metodičnih nastavkov, v katerih se danes predstavlja znanost o vzgoji. Tu naj bo predhodno in skicirno orisano, kaj te glavne usmeritve na osnovi svojih metod storijo in so zmožne storiti za analizo vzgoje kot specifičnega področja celotnega procesa reprodukcije neke družbe in kaj za praktično privajanje vzgoje danemu stanju produkcije sil znotraj neke družbene strukture.

V družbi, ki je po bistvu in strukturi zasnovana na protislovlju meznega dela in kapitala ne more biti niti enovite niti nevtralne znanosti o vzgoji. Kot institucionalizirana in sistematična refleksija o učnih procesih, v katerih se izpolnjuje individualizacija in podružbljenje doraščajoče generacije, je družbeno pogojena v svojih predpostavkah. Zavestno, nezavedno ali proti svojim subjektivnim intencam je že v vsaki svoji operaciji vedno vtaknjena v antagonizem družbe in prejme partijno stališče. V toliko počiva tudi sobodna vzgojna znanost v bistvu na tradicijah meščanske in proletarske koncepcije zgodovine in družbe. (1)

Kljub skupni smeri sunka nasproti fevdalnemu plemstvu in kleru, ki je bil vsebovan v interesu razvoja buržoazne družbe, so že v zgodnjeburžoazni koncepciji prišla jasno do izraza družbena protislovlja: instrumentalizirano vzgoje in izobraževanja zaradi ohranitve naravnopravno legitimiranih, razrednospecifičnih privilegijev in odnosov gospostva Hobbes, Locke stoji nasproti Rousseaujeva pedagoška politična zasnova, kjer je vzgoja določena za povišanje citoyena v garanta človeka vredne, egalitarne in ljudske suverene republike. Ta alternativa je bila sprejeta v 19. stoletju in konkretizirana v pozitivistično tehnokratski Comtovi verziji in dialektično revolucionarni Marxovi koncepciji. „Vsa kasnejša teorija družbe je v bistvu bodisi analiza in diskusija tu koncipiranega ali pa, kolikor ima sama konceptualen značaj, ni prišla bistveno nad Comtovo in Marxovo koncept.“ (2)

Isto velja za določitev funkcije vzgoje in izobraževanja. Pred tem ozadjem naj bodo v nadalje skicirani bistveni nastavki tvorjenja teorij v znanosti o vzgoji, odvisno od njihove bistvene pogojenosti in funkcije.

DUHOVEDNA PEDAGOGIKA, osnovana ob obratu stoletja in reprezentirana z imeni E. Sprangerja, Th. Littja, H. Nohla, E. Wenigerja, W. Flittnerja, F. Blattnerja, H. Wenkeja, je bil odločilna smer znotraj nemške znanosti o vzgoji. Njen bistveni moment je koncepcija pedagogike kot principialne zgodovinske znanosti. Izhaja iz aktualnih pedagoških vpraševanj, konfrontira jih z relevantnimi poskusi osmišljanja zgodovine vzgoje, v katerih si sistematično podajanje izkušnje vzgojiteljev, da bi in interpretativne refleksije zgodovinsko različnega in skupnega odgovorili na vprašanje smisla aktualnih problemov in bi mogli oploditi lastno prakso. Za tako postopanje je prizveta predpostavka obstojne pedagoške „lastnosti“ (Eigentliches) nasproti zgodovinskim menjavam, ki more biti – najmanj analitično opazovana in analizirana ločeno tako od svojih zgodovinskih pojavnih oblik kot tudi od njihovih družbenih pogojev. Osnovni pojem take nadčasne in družbene strukture je „pedagoški odnos“ med vzgojiteljem in gojencem. Za ta odnos je dobrobit gojenca, njegov razvoj k zrelosti, avtonomiji in individualnosti hkrati kriterij in ciljni postulat. Ta brezčasni osnovni vzgojni vzorec je hkrati osnova „pedagoške avtonomije“: v pedagoškem odnosu je bil gojenec zavarovan pred družbenimi in ideološkimi tokovi časa; le kar prispeva k njegovi „dobrobiti“, prebija okvir „pedagoške odgovornosti“, ki ga obdaja. Komunikacija vzgojiteljske skupnosti mora vedno znova pojasnjevati, kje pod vsakokratnimi zgodovinskimi pogoji obstaja konkretna dobrobit gojenca.

Tako tvorjenje teorij vseskozi zapada sumu ideologije. Po eni strani njeni

osnovni teoremi nikakor niso nadzgodovinski in neodvisni od družbe; temveč so prej natančni refleksi kapitalistične tržne družbe v njenem liberalnem stadiju. Svoboda, avtonomija in individualnost so njeni centralni atributi, ki si jih je priznal tudi privatni gospodarski subjekt liberalnega kapitalizma. Niso ideološki le v aplikaciji teh kategorij na vse ljudi, temveč predvsem v svojem sprevrčanju dejanskosti, v svojem značaju kot napačen a realen videz, medtem ko se določila, lastna v kapitalizmu le kapitalu, prenašajo na njegove personifikacije: „Niso individui osvobojeni v svobodni konkurenci, temveč kapital je osvobojen. Dokler je na kapitalu sloneča produkcijska nujnost, torej najprimernejša forma za razvoj družbenih produkcijskih sil, se zdi gibanje individuov znotraj čistih kapitalističnih pogojev kot njihova svoboda; ta pa je potem dogmatično zavarovana kot taka s stalno refleksijo na meje, ki jih ruši svobodna konkurenca.“ (3)

Drugič pa korespondira privzem nadčasnih pedagoških struktur s tako koncepcijo zgodovine in družbe, v kateri je družba „kot realnost in kot pojem razvezana od svojega zgodovinskega izvora in v osnovi dojeta ahistorično kot skupek urejevalnih funkcij oz. form ali tipov medindividualnih odnosov, v katerih se življenje objektivira in uobliča.“ (4)

„Življenje“, izvor in izraz vse zgodovine, ni poravnano s pojmovnim naporom. Na primeru Diltheyja je H. J. Lieber izoblikoval politične implikacije tega nastavka življenjske filozofije: „Za Diltheyja je torej francoska revolucija tako tesno povezana z družbenimi idejami naravnega prava, družbene pogodbe ipd., da more biti zahtevano demonstriranje neresničnosti teh idej pozitivno ocenjeno s pomočjo nemške zgodovinske zavesti kot kontrarevolucionarne instance. Za bazo takšne sodbe bi se seveda komaj lahko ponujal kak drug družbenoteoretski koncept, kot tisti, ki akceptira zgodovinsko nastalo vedno tudi že kot zgodovinsko umno.“ (5)

Nujnost slavnostnega priznavanja ali heroičnega prenašanja „iracionalne fakticitete“ (Dilthey) življenja sledi iz postavke „večnega vračanja istega“ – konsekvence formaliziranja zgodovine, pred katero je vsako sprševanje po cilju ali kakim tendenci nesmiselno. Nemška filozofija življenja, katere osnovni organološki teoremi so ohranjeni tudi v duhovodni pedagogiki, je v svojem vistorizirajočem in apologetičnem značaju aдекватen ideološki izraz nemške imperializma. (6) Kar se je nad glavami pedagogov in neodvisno od njih čudežno odigravalo kot „življenje“, ni nič drugega kot nepojmljeno (a ne nepojmljivo) ekspanzijsko gibanje kapitalizma, ki se ga teoretsko sankcionira in zakriva in pred katerim se istočasno – glede na zaznamovano lastno nemoč, ki vseskozi dejansko ustreza socialni situaciji nemškega vzgojnega meščanstva – beži v „z močjo varovano notranjost“ (Thomas Mann) pedagoške enklave. Ustrezno tej poziciji se je duhovodna pedagogika izkazala konsekventno antisocialistična, skeptična do reform, toda kar se da nagnjena k fašizmu (tako npr. Spranger, Litt, Wenke, Blattner, Weniger). (7)

W. Klafki se je znova (8) lotil poskusa reševanja časti duhovodne pedagogike. Kritizira večkrat nejasen stil njenih predstavnikov, njihov prevleko poudarjanje zgodovine teorij in duha nasproti zgodovini-gospodarskih razvojev, reducira status njihovih izjav na znanstvene hipoteze, za katerih rešitev išče potrditev zbranih empiričnih dokazov. A on prav tako zamolči ideološke smokrotnosti njihovega početja kot tudi družbene pogoje in politične implikacije; njihov odnos do fašizma ni bil tematiziran. Tudi vzroki, zaradi katerih je duhovodna pedagogika v novejšem času izgubila svoje prednostno mesto, so ostali zgubljeni. Ti zanesljivo ne leže le v znanstvenoteoretski pomanjivosti tega nastavka; najbrž jih je treba iskati tako v zaostalosti njenih centralnih kategorij kot tudi njenega postopka znotraj spremenjenih družbenih pogojev napredujoče koncentracije kapitala. Optimalni izkoristek blaga delovne sile, njeno nujno diferenciranje in kontrola se več ne dajo zasnovati na spekulativnih opazovanjih in pedagoški lastnosti. Tudi formalni preizkusi vzgojenosti (examina), pridobljeni iz iniciacijskih obredov in garancije za statusno privilegirane, ne ustrezajo več za eksaktne meritve kvalifikacij in prognoziranja uspešnosti, ki jih zahteva izkoristek kapitala.

EMPIRIČNO-ANALITIČNA ZNANOST VZGOJE skuša biti pravična do takih zahtev. V nastavkih je bila razvita v prvi polovici 20. stoletja in v novejšem času pridobiva – vzpodbujena in vplivana od ameriške in nemške sociologije – vedno bolj na prostoru in pomenu. Na kratko jo moramo zaobseči, če predpostavljamo poznavanje spora o pozitivizmu v nemški sociologiji. (9) Pozitivistična izkustvena znanost meri na logično – kazivalne izjave o zakonih, na odnose tipa če – potem. Te dobi s tvorbo hipotez in teorij, ki zadoščajo kriterijem neprotislovnosti, intersubjektivnosti in eksperimentalne verificiranosti. To postopanje, ki je orientirano po naravoslovnih znanostih, ne omogoča le izjave o sedanjem ponašanju ljudi in o socialnih procesih, temveč pri istih pogojih zagotavlja tudi njihovo prognoziranje. Ce je matematiziranje kot izdelek strukture reda poljubnega obsega objektov fundamentalna predpostavka za končno pripravo uporabnega znanja, pomeni pozitivistična znanost o vzgoji ravno to pripravo in kontrolo pedagoških procesov. Zatrjevana nemožnost znanstvene refleksije namena in cilja je ob tem posebno usodna za znanost, usmerjeno v prakso, kot je to pedagogika. Ta refleksija je namreč kot konstituenta vzgoje in njeno določilo cilja prepuščena poljubni odločitvi. Na ta način se znanost slepo izroča danim družbenim interesom, a v pogojih razredne družbe to pomeni, da se pozitivistična znanost ponaša ravno funkcionalno do interesov kapitala. Nujnost vedno nove prilagoditve družbene kvalifikacijske strukture na strukturo delovnih mest, določeno po interesih kapitala, povišanja storilnosti ljudi zaradi njihove izrabe, vedno novo zastavljanje lojalnosti mas do njihovih izkoriščevalcev in preventivnim vpadom disfunkcionalnih spremljevalnih pojavov (psihična obolenja, „odklonilno“ ponašanje ipd.) – ti interesi dopuščajo spoznanje družbenega pomena kvalifikacijske in pedagoške znanosti. V povezavi razvoja in povišanja produkcijskih sil in njihovih vladajočih igralnih načinov je poznanstvenje pedagogike nujno, in „pedagoška tehnologija“ (Brezinka) ne pomeni nič drugega kot prispevek k optimiziranju pogojev reprodukcije kapitala.

V nasprotju z „razpolovljenim umom“ pozitivizma zastopa „KRITIČNA

PEDAGOGIKA“, ki je nastala in se razvila posebno pod vplivom kritične teorije frankfurtske šole, znanstvenoteoretsko ravno znanstveno prediskutiranost ciljev in namenov. (11) Da bi empirično raziskovanje ne postalo poljubno zbiranje podatkov, potrebuje predhodno sporazumnost o smislu in cilju pedagoških procesov. Da bi hermenevitična refleksija ne postala ideološka spekulacija, potrebuje empirično kontrolo pedagoških procesov. Racionalna komunikacijska in eksperimentirajoča skupnost konstituira emancipatoričen interes tako kot pogoj možnosti kot tudi za cilj take pedagogike: Ta skupnost naj prispeva k temu, da postanejo vsi individui člani komunikacijske skupnosti, ko presegajo nasprotujoče faktorje.

Pojmnost, s katero želi kritična pedagogika opisati potek in cilj procesa emancipacije – razsvetljenje, kritika, racionalnost, angažma, individualnost, avtonomija, zrelost, je pojmnost zgodnjega meščanstva, družbe, v kateri si uveljavljajo tržni princip (menjave) „(postavlja) norme interakcije, v luči katerih se drugi dozdeva samostojen in enakopraven, kot priznavajoč in ne le kot čisto sredstvo individualnega postavljanja ciljev.“ (12) Kritična pedagogika ni zmožna izbrisati te hipoteke buržoazno idealističnega tvorjenja teorij. Nakazuje nekatera empirična dejstva, ki „zavirajo emancipacijo“ in pledira za njihovo odstranitev, a jih kljub temu ne zmore integrirati k pojmu družbe, ki bi iz organizacije družbenih delovnih procesov in iz teh izhajajočih produkcijskih odnosov in antagonizmov strukturnih pogojev dopuščal sistematično izvajanje možnosti oz. nemožnosti emancipacije. Ta hiba zgodovinsko-sistematične konkretizacije idealistično postulatnih teoremov, – priložnostno se pojavljajočih reminiscenc na Marxa so okrasek, ne teoretski sestavni del – pušča, da njeni pojmi postanejo prazne formule, ki si jih med drugim ne slučajno poslužujejo vse politične smeri po lastnem poudarku. Zaradi njihove abstraktnosti ne postanejo le ideološki voz vladajočih materialnih interesov; ne zmorejo tudi raztrgati pajčolana lažnega videza apitalistične družbe, še manj povzročajo praktične in strukturno usmerjene spremembe. Izvirajo namreč iz meščansko liberalne koncepcije in samokoncepcije družbe in se krožno preizkušajo na meščanski dejanskosti. Racionalna komunikacijska skupnost je lahko stremiljena vreden cilj, a pod pogoji strukturno nasprotujočih si interesov raztrgane družbe je lahko po svojem pojmu sredstvo lastne udejanitve. Idealizem je držati se te pozicije. Brez truda za adekvatni pojem kapitala je kritiziranje vzgoje učencev prav tako naivno kot smešno.

Kdor tedaj ne želi govoriti o protislovju med mezdnim delom in kapitalom, ne more reči ničesar pomembnejšega o vzgoji v razredni družbi. Zanj se emancipacija prelaga v obči individuum in v njegove načine ponašanja, iz katerih naj na čudežen način izvira razvoj k dobremu. Kljub nasprotnim zagotovilom se družbenost zanj reducira na pedagoško realnost; njegove zahteve po družbeni spremembi delujejo kot iz trte izvite. Zanj velja, kar je Marx pisal o filantropično-utopičnih socialistih: „Nerazvita forma razrednega boja pa prinaša s seboj vero v visoko vzvišenost nad onim razrednim nasprotjem. Oni žele izboljšati življenjski položaj vseh članov družbe, tudi najboljše situiranih. Zato kar naprej apelirajo brez razlike na vso družbo, da predvsem pa na vladajoči razred. Treba je le razumeti njihov sistem, da bi ga priznali za najboljši načrt od možnih, za najboljšo družbo od možnih. Od tod zavračajo vse politične, posebno revolucionarne akcije. Svoj cilj želijo doseči po mirni poti, in poizkušajo z močjo primera utreti pot novemu družbenemu evangeliju.“ (13)

Tako kot kritična teorija tudi kritična pedagogika ni imela majhnega pomena za študentsko gibanje. Seveda je v tisti meri, v kateri je z izkušnjami in prisvojitvijo historično-materialistične metode napredovala od obče kritike gospostva h kritiki kapitalistične razredne družbe, spoznala navideznost „tretje poti“ med spekulativno in empiristično pedagogiko. Ta „progressivna“ pedagogika je prodala „vredne napredke na novem državno-monopolističnem trgu vzgoje, in to ne bo opravičljivo, četudi začne tožbo o enostranskem izkoristku propagiranega napredka.“ (14)

Ce se izobrazbo in vzgojo razume kot družbeni procesa, za analizo – adekvatno njuni realnosti – ne moremo pritegniti niti idealističnega teoretskega nastavka, ki ignorira družbene pogoje vzgoje, niti empirističnega nastavka, ki se prepušča zgodovinsko danim pogojem.

(1) Prim. R. M. Vogel, Erziehung im Gesellschaftssystem, München, 1970; H. J. Heydern, Über den Widerspruch von Bildung und Herrschaft, Frankfurt 1970, K. H. Gunther i.dr. Geschichte der Erziehung, Berlin (DDR) 1969

(2) R. M. Vogel, ibid, str. 159

(3) K. Marx, Grundrisse, Berlin (DDR) 1953, str. 544

(4) H. J. Lieber, Die deutsche Lebensphilosophie und ihre Folgen. In: Nationalsozialismus und deutsche Marksisat, Universitätstage 1966 Berlin, Berlin 1966, str. 189 ff.

(5) H. J. Lieber, Die deutsche Lebensphilosophie, ibid, str. 97

(6) Prim. tudi: G. Lukacz, Die Zerstörung der Vernunft, Neuwied 1962; W. Abendroth, Das Unpolitische als Wesensmerkmal der deutschen Universität. In: Nationalsozialismus und die deutsche Universität, Universitätstage 1966 Berlin, Berlin 1966, str. 189 ff.

(7) Prim. F. Wellendorf, Ansatze zur erziehungswissenschaftlichen Theoriebildung in der BRD. V. D. Goldschmidt i.dr., Erziehungswissenschaft als Gesellschaftswissenschaft, Heidelberg 1969, str. 86, 89 f; K. H. Gunther i.dr., Geschichte der Erziehung, ibid; str. 574 f

(8) W. Klafki i.dr., Erziehungswissenschaft. Eine Einführung, Bd. I. Frankfurt 1970, str. 56 f in str. 66-92

9) Pregl. kot pregled: Der Positivismusstreit in der deutschen Soziologie, Neuwied 1969

+ To je spor, ki se vleče v ZR Nemčiji že od l. 1961, ko je bil v Tubingenu posvet filozofov na temo „logika socialnih znanosti“. Gre v bistvu za spor sodobne marksistične kritično usmerjene historične dialektike in sodobnega pozitivizma, kolikor je socialno orientiran. Konkretno gre za spor najvidnejših zastopnikov frankfurtske šole marksizma (Adorno W., J. Habermas, M. Horkheimer, H. Marcuse) in najnovejše struje neopozitivizma (K. Popper, H. Albert, H. Pilot i.dr.). V bistvu gre za medsebojno razračunavanje dveh temeljno različnih modelov znanosti, enega, ki je načelno kritičen do obstoječega, zvesto razkriva njegovo razredno protislovnost in se ne boji tudi soočenja z lastno protislovnostjo, ki je izraz protislovnega položaja marksizma v meščanski družbi – in med drugim, ki kljub siceršnji metodični kritičnosti in želji po objektivni verifikaciji obstaja nekritičen do svojega predmeta in samega sebe, saj vidi objektivno potrdljivost v empirični, faktični ustreznosti danim dejstvom, koherentnost pa le v formalno logični neprotislovnosti. Taka afirmativna ocena prve pozicije pa ne pomeni, da so frankfurtske teze brez napak in da jim „pozitivisti“ (ki sicer vztrajno zavračajo ta termin) večkrat ne očitajo pravih napak (do zapadanja neologizmom do prekrivanja slabe dejanske utemeljitve s spekulacijo). Zato gre v zgornji oceni za oceno temeljnih principov in horizonta obeh smeri, ne pa za enostransko kvalifikacijo celote obeh filozofij.

(10) Prim. prispevek J. Kluverja v tej knjigi (Matematik und Verfügungseissen) – v Tribuni bo objavljen kasneje.

(11) Prim. k temu in sledečemu: K. Mollenhauer, Erziehung un Emandzipation, München 1970

(12) J. Ritsert, Die autoritare Wissenschaft. In: Die autoritare Gesellschaft (= „Kritik“, Bd. 1), izd. G. Hartfiel, Köln 1969, str. 182.

(13) K. Marx, F. Engels, Kommunistisches Manifest, MEW Bd. 4, str. 490

(14) K. H. Roth, E. Kanzow, Unwissen als Ohnmacht, Berlin 1970, str. 288

LUBEKI BRBUBEKI

tribuna brbruna
frikertikertuna
frti frta frtikertikerta

pesmica brbesmica
frikertikertesmica
frti frta frtikertikerta

pravljica brbavljica
frikertikertavljica
frti frta frtikertikerta

mamica brbamica
očka brbočka
sinček brbinček
frikertikertinček
ima jeziček mlinček

B. NOVAK

*
Danes jutraj dež droban
je prebudil svetli dan,
a megle so se razmaknile,
rože roso so popile;
mlado sonce vrh neba
je preštevalo oblake.
Nagnilo se je čez rob,
padlo je med sive mlake,
v tisoč koščkov se je razbilo.
Zdaj na dnu je vsake take
blatne ali čiste mlake
svetel tolar iz zlata.
Hej, poberi ven cekine,
pa te žalost hitro mine!

Marjan PUNGARTNIK

B I B A V I C A

Veliko bibic biba bibi bibo
da pa biba bibi bibi bibo je bibanje
biba bibo bibi biba na veliko

ciba cibi ciba cibo z malim
cibi cibo ciba bica ciba biba
biba ciba cibo biba

riba biba cibi ciba na malo
ciba ribi ciba cibo bibo
kar je ribarija ribe cibi

da pa ciba ribi biba bibo
riba pa cibi ribo bibo ciba
kar je bibavica ribe cibe bibe

ribo cibo bibo biba biba
biba bibi cibo cibi riba
ciba pa zariba bibo bibi

dokler biba cibi bibo biba bibi
za bibanje ribanje je bibi cibi
ribi cibi cibi pa je ciba ciba cibi

veliko je cib
zategadelj pa malo rib
še manj pa bib in bic seveda

David PLUT

OTROCI DELAVCEV IN SOLIDARNOST

O PROTISLOVNEM RAZVOJU ZAVESTI PROLETARSKEGA OTROKA V DRUŽINI

Razen političnih in ekonomskih spisov v Nemčiji ni nobene ortodoksno marksistične literature. To je glavni vzrok zapredujoče nevednosti intelektualcev – vključno levih – o marksističnih stvareh. To je pisal Walter Benjamin v svojem članku „Komunistična pedagogika“ v letu 1929. Njegovo pritoževanje danes, več kot štirideset let kasneje, ne samo, da ima prav takšno težo, ima še večjo. Vedenje in nevednost o marksističnih stvareh je manj odvisno od izvornosti velikih duhov – v prvi vrsti ga določata tisto izkustvo, ki leži v osnovi dejanskih razrednih sporov in prepričevanj (Klassenaueinandersetzen), in razvitost zavesti (ki je) kot višek organiziranosti od mezde odvisnih. To pa pomeni: naši levi intelektualci niso pametnejši, v gotovem smislu so v Nemčiji danes bolj nevedni kot kdajkoli.

Z marksistično psihologijo, ki bi izšla preko zelo nejasne analize povezanosti blagovne družbe, socialnih odnosov in zavesti, še vedno ne razpolagamo. V svojem dosedaj doseženem izrazu opisuje ta psihologija socialni značaj, tj. značajne maske vseh sočlanov kapitalistične družbe. S tem postane nekaj kakor politično-ekonomsko zasnovana teorija odtujitve. In v tem je že vsa zmeda. Spremeniti to splošno teorijo odtujitve v posebno razredno psihologijo bo naslednji korak. Navezan pa je na razumnost, na razumnost, ki lahko izide samo iz bojev.

Sicer so bili tudi že o tem nekateri mimogredni poizkusi, ki pa se skoraj brez izjeme nanašajo na že v mezdnem delu postavljene, mlade in odrasle proletarce.

Nasprotno pa je pojmovna razredna psihologija proletarskih otrok še povsem izostaja. Dela Ota Ruhleja o tem, posebno še „Dušo proletarskih otrok“ oziroma monografijo „Proletarski otrok“, so samo mačehovsko ponovno pobrali in nadalje razvijali. Sicer vemo nekaj o zgodnji otroški socializaciji v družbenem prezezu. Toda, kako čutijo, kako mislijo, kako sanjarijo in trpijo na svojo posebno razredno usodo priklenjeni delavski otroci? Pri označitvi njihovega zaznavanja in socialnega kot (tudi) psihičnega razvoja smo še vedno prisiljeni posegati nazaj, po psihoanalitičnih kategorijah, ali pa operirati s pojmi leve meščanske slojne sociologije. Ti pojmi sicer imajo neko opisujočo vrednost; tako dolgo, dokler kot teoretični reprezentanti „normalnega“ razvoja vsega doraščajočega obsegajo tudi specifične izkušnje delavskih otrok, toda zlahka se pokaže, da je ta sorodnost omejena le na redke vzdihljaje.

Jasno je, na naslednjih straneh ne gre za to, da bi razvili kali razredne psihologije proletarskih otrok. Rad bi samo poizkusil vpeljati v materialistično smer nekatera vprašanja, ki pri razvijanju te psihologije nujno nastopajo. Pri tem naj bo v ospredju vprašanje, če in v kolikšni meri družinska socializacija proletarskega otroka vzpodbuja ali pa zavira razvoj njegove zavesti.

Večina temu problemu predloženih del pride do sklepov, ki se med seboj vsebinsko izključujejo. Medtem, ko eni vidijo v delavski družini povečevanje vseh tistih sposobnosti, ki postanejo potrebne v razrednem boju: proletarsko samozavestnost, kolektivni duh in solidarnost – torej prisojajo proletarski družini čez vse ugodne pogoje za izoblikovanje otrokove razredne zavesti, vidijo drugi prav v za družino tipični obliki individualne reprodukcije, v njeni materialni predpostavki in v malomeščanski ideologiji, ki prek staršev stalno vpliva na otroke, prepreko za svobodno razredno solidarno senzibiliziranje.

Oba koncepta v svojem purizmu ne ustrezata resničnosti. Kajti delavsko družino poenostavljata bodisi kot principialno reakcionarno ali principialno progresivno – v vsakem primeru pa kot neko v sebi neprotislovno socialno silo.

Nasproti tem domnevam je poudariti prav ta protisloven značaj življenjskih pogojev, ki so koncentrirani v družini. Te pogoje otroci na neki način zaznavajo, predelajo in prenesejo v psihološke in socialne sposobnosti, ki niso zadostno izražene v protipolnem paru: razredna zavest nasproti malomeščanski orientaciji, temveč izkušajo problematično poenostavitve. Medtem ko tiči v domnevi, da lahko delavska družina iz sebe same neguje proletarske lastnosti (sposobnosti), romantično povelečevanje, ki ne samo dviga s tečajev dejansko družbeno funkcijo družine z nekaj olepšanimi potezami, temveč prek tega in iz tega podcenjuje materialno oblast kapitalistične ideologije v otroških glavah, je nasprotna domneva neke v svojih osnovnih potezah prej reakcionarne družinske tubiti vendar pravilna, v kolikor obsega pomembnost zavednega ali nezavednega vzgojnega zadržanja staršev za otroški razvoj.

O tem vzgojnem zadržanju si za razliko od sodobnih pedagogov socialne demokracije ni delal nobenih iluzij že Edwin Hoernle, sicer najpomembnejši teoretik in praktični komunističnega otroškega gibanja (gibanja za otroke) v dobi weimarskega kapitalizma. Medtem ko so ona vseskozi antiavtoritarna predavanja nastopala z namenom pridobiti proletarskim staršem več humanosti, ljubezni in tovarištva, da bi na ta način zasnovali nekaj kakor „socialistično družinsko vzgojo“ (Kate Duncker), je Hoernle videl v delavski družini na delu „meščansko reakcionarne nazore, načine mišljenja in navede“, ki njihovemu emancipatorskemu spreminjanju stojijo na poti življenjski pogoji proletariata sami. Hoernle piše: „Kako naj se proletarski starši odpovedo svoji avtoriteti, svoji pravici do ukazovanja in kaznovanja, dokler ne razpolagajo z nobenim drugim, boljšim in uspešnejšim vzgojnim sredstvom? Kako naj se sploh odpovedo kaznovanju in poveljevanju, vse dokler so primorani priti na kraj s trumo svojih okretnih in glasnih . . . otrok . . . v tesnem stanovanju, pod stalno grožnjo hišnega gospodarja in nergavilih sosedov, dokler so izmučeni od večnih denarnih skrbi, obnemogli od pehanja v svojem pridobitnem delu? Tudi najboljši pedagoški nameni se razbijejo ob neizprosni posledici materialne in duhovne revščine proletarcev, ob njihovi odvisnosti in zaslužjenosti.“

Vzgojno ukrepanje svojih staršev doživljajo zato otroci kot povesmo zatiranja, seveda ne brez ljubezni in skrbi, nasproti kateremu se ne znajo braniti. To zatiranje poteka sicer na najrazličnejših planih, v sebi samem raztrgano in tako v otroškem zaznavanju vseskozi neenotno. Tudi tam, kjer se represija nepremišljeno uveljavlja in si avtoriteta pridobiva nepreračunljiv pomen, ostane represija represija in avtoriteta avtoriteta. Z govorjenjem o protislovnosti proletarske socializacije seveda ne bi mogli meniti na vzgojni slog staršev, saj v tem slogu sicer nastopajo protislovja, ki pa pri otrocih vseskozi povzročajo zmedo . . . Nekaj takšnega kot dialektika zatiranosti in emancipacije vendar ne posreduje vzgojnega zadržanja delavskih staršev.

Ta dialektika toliko bolj deluje na tistem področju vzgoje, ki ga uravnava sami družinski materialni odnosi. Privesti problem do te točke ni nobeno volontaristično postavljanje vprašanja. To vprašanje po protislovno razklanem pomenu materialnih odnosov za značajni in zavestni razvoj otrok je nasprotno izraz sam proletarske vzgojne resničnosti. Za specifično razredno razliko od socializacije meščanskega otroka vzgajajo otroka v delavski družini v prvi vrsti razmere same. Vzganjanje skozi odnose pa je vendar nemo vzganjanje.

Povedano lahko s primerom pojasnimo. Predstavljamo si udobno stanovanjsko kulturo meščanske družine. Vsak od otrok ima svojo lastno sobo, sleherni se lahko umakne pred drugimi, ko hoče biti le sam. Razposajenost in hrup poživljata to podobo in lahko prispevata k eni izmed mnogih vzpodbudnih samoumevnosti te atmosfere. Mir in obzirnost morajo starši, kadar sta potrebna, nasprotno, otrokom pojasniti. Kako drugače kot z besedami naj bi se tudi vzpostavil meščanskemu otroku ta uvid. Kajti mir in obzirnost ne sledita iz materialnih in vsak dan učinkujočih razmer, temveč le od primera do primera določata privilegirano vzajemnost. Če pa se zahtevata principialno, tedaj zahtevajo starši nekaj, kar ni nujno in otrokom ne more biti očitno. Potem so to zapovedi, ki se osamosvajajo nasproti materialnim odnosom, določenim s prostorsko razsežnostjo družinske kulture, in kažejo na prekomernost v vzgojni tiraniji. Principialno zapovedati mir in obzirnost v meščanski družini je zatiranje, ki nima nobene podlage. „Progresivni“ meščanski starši se morejo zato z lahkoto odredi uveljavljanju takih principov. Tako se lahko v ostalem pokaže, kje ima antiavtoritarna vzgoja (če jo oropamo samo njene politične zahteve) svojo lastno razredno osnovo.

V nasprotju s tem sta mir in vzajemna obzirnost (ostajam pri istem primeru) v zoženosti proletarske družine nujnost, ki se posreduje otrokom brez komunikativnega prizadevanja zanje. Starševsko vzganjanje se očitno umika za vzganjanje skozi stisko in omejenost. Proletarski otrok se uči discipline, katere motor je revščina.

Na ta način označeno kot razredno značilno vzganjanje po materialnih razmerah lahko ob primeru stanovanjskih pogojev nadalje zasledujemo kot en izraz množstva teh razmer. Jan Raspe je analiziral in razvil v njegovi protislovnosti sovpadanje v najzgodnejši dobi med materialnimi življenjskimi pogoji otroka in njegovim socialnim razvojem.

Izhajajoč iz proletarskih družinskih razmer v weimarskem kapitalizmu je prišel do rezultata, da vzraščajo delavski otroci danes tendencialno pod enakimi materialnimi pogoji. Ta analogija še najmanj velja za stanovanjske razmere, ki so tukaj v ospredju in ki so zavestno izolirane iz celokupnosti materialnih pogojev. Kot namreč, med drugimi, kažejo gotingenski Materiali o življenjski in delovni situaciji industrijskih delavcev v ZRN, so se še zlasti izboljšale stanovanjske razmere delavskih družin. Zastrašujoča stanovanjska beda, ki je prej določala celotni delavski razred, zaveda danes samo še njegov revnejši del. Kljub temu živi v primeri z drugimi grupami prebivalstva večina delavskih družin tudi še danes „v utesnejših razmerah“, v katerih se razvijajo tendenca po enakih socialnih odnosih in tiste razredno specifične vedenjske in zavestne kvalitete otroka, katerih protislovnost naj pojasnimo: prostorska stiska delavskih družin in od tod izhajajoča utesnjenost zahtevata od vsakega posameznega družinskega člana najvišjo mero obzirnosti. Ta prisila stalne medsebojne zavesti o prisotnosti drugih pa konstituira neko posebno neposrednost socialnih odnosov. Ta neposrednost pa spet izsiljuje kolektivno zavest in že zgodaj vodi do uvajanja solidarnih oblik občevarja. Ta zmožnost, kolektivnost in solidarnost so najpomembnejše psihološke predpostavke za kasnejši razredno osveščeni razvoj otroka.

Istočasno pa ta, za proletarsko družino značilna neposrednost odnosov, ki izsili solidarnost, blokira tudi otrokov kognitivni in intelektualni razvoj. Proletarsko družino si je treba predstavljati kot neko „naravno povezanost“, v kateri so ljudje močnejše zrasli z medsebojnimi odnosi kakor v meščanski hiši. Delavski otroci se konsekvntno morejo le težko naučiti interpretirati svojo identiteto. Ravno po eni strani socialno tako pozitivna neposrednost njihove vzgoje ne pušča po drugi strani nobenega prostora za distanco kot predpostavko refleksije. Razredna zavest pa naj bi bila oboje, naj bi bila združitev izkušnje in vedenja.

Preostane nam torej ugotoviti, „da proletarska eksistenca ne proizvaja . . . že iz sebe same revolucionarne razredne zavesti. Proletarska eksistenca vzpodbuja v otroku nagnjenost k protislovnosti osebnosti (kot je bilo že pokazano), ki se po eni strani izkazuje skozi direktnost agresivnosti, neposrednost zadovoljitve potreb . . . pripravljenost za sodelovanje in solidarnost, ki pa se v njej zdijo ti momenti povezani z morečo pasivnostjo, ozkostjo perspektiv, intelektualnimi barierami.“

Solidarnost ostaja topa. Če ni politično organizirana, zapade kot žrtev individualizirajočim vplivom izvendružinske resničnosti in se zapleta v za delavskega otroka posebno gosto zmešnjavo popolnoma nekonsistentnih socialnih izkušenj v družini, na ulici in v šoli.

Pripovedka o življenju groznega gusarja

Francisa Nana

(Namenjena doraščajoči mladini, ki je v dvomih glede izbire svoje-
ga bodočega poklica)

V

1.

lepem pristaniškem mestecu ob obali Atlantika, kjer so vpili galebi in so se po sivem morju plazile razvlečene megle, je nekoč mirno živel trgovec debelega in mogočnega trebuha, sivih las in majčkenih dobrohotnih očk, ki so se skrivale za debelimi roževinastimi okviri očal. V njegovi prepolni trgovini se je vonj po cimetu in kolofoniji iz Malabara lenobno plazil okrog rdečih kitajskih skodelic, medeninastih daljnogledov in mikroskopov iz Nürnberga, svilenih indijskih tkanin in blesketavih slik z Japonske, okrog južnoameriških zlatih malikov in nagačenih papagajev. To je bila taka mračna in slabo osvetljena trgovinica, kakršnih dandanes ni več. Mesto je živeo mirno in tiho. Le včasih je pristala kaka tuja ladja, ki je prinesla neko čudno slutnjo daljnih in čarobnih dežel, neki tak občutek, kot ga imamo takrat, ko se lastovke v jatah pripravljajo na svojo dolgo pot proti jugu. A vznemirila so se le mlada in nora srca; starejši pa so se na to že navadili. Okrog src so si namreč ustvarili neprodorne mrenice. Vsakokrat, ko so sončni žarki postali poševni in mehki in so jih pobožali malo počeni, a topli in domači glasovi iz zvonika, so se tiho porazgubili po hišah. Z nočjo pa so zaživel mornarji. Imeli so beznice, kjer je bilo vse rdeče in zakajeno, vlačuge in razlito vino. Ampak pošten človek ni zahajal tja.

2.

Ta trgovec je imel sinčka Francisa. Ljubkega in bistrega fantička z zlatim srčkom. A starci so zmigovali z rameni; fantek je imel namreč skupaj zrasle obrvi, kar baje pomeni, vsaj tako so pravili, hudobnega človeka. Toda deček je bil mehkega srca. Vedno je planil v jok, kadar mu je mama zapela pesmico o mrtvi srnici. Smrt kakšnega nedolžnega in nemočnega bitija se mu je zdela nekaj lepega, in od te lepote so mu kar solze navrele na oči. Zato je odšel na trate za mestom in med zreliimi travami iskal pikapolonice: take rdeče z belimi pikicami in rumene z rdečimi pikicami in rdeče z črnimi pikicami in tudi tiste pikapolonice brez pikic. Ko se je sonce nagnilo v zaton, je sedel na še tople stopnice pred cerkvi in ubijal pikapolonice za pikapolonice. Počasi in s premislekom. S palcem jih je pritisnil ob topli kamen, da so se med rahlim pokom razmazale. V smrti teh drobnih bitij je čutil neznansko lepoto. Ko so rezki udarci zvona pregnali netopirje iz zvonika in so te nočne živali še nesigurno plahutale v prihajajočem mraku, je deček solznih oči stopal proti domu, na starih, izlizanih stopnicah pa so tiho ležala trupelca nedolžnih pikapolonic med strdki belkaste sluzi, ki jo imajo te drobne živalce baje namesto krvi.

Tistega dne se je iz morja prvič dvignila velika neznana rdeča riba in tiho zavzdihnila: „Hm, to se pa ne bo dobro končalo! Iz tega se bo nekaj izcimilo!“

3.

Tako je deček rastel. In čim večji je bil, tem bolj je bil pokvarjen. Včasih je svojemu dobremu sivolasemu očetu kradel svetle srebrnike. Včasih je izginil s kakšno nedolžno in nemočno živalico na podstrešje. Kaj se je tam dogajalo, bi vam lahko povedali le sončni žarki, ki so se prebijali skozi razpoke med strešniki. A zdi se, da so se vedno razburili, kajti prah je vsakič bolj vznemirjeno poplesaval po pramenu svetlobe. V gnojišču za hišo pa so pod toplim soncem tiho razpadala trupelca nemočnih mišk, ptičk in drugih takih drobcenih živalic.

Včasih (a to že pozneje) je izginil v kakšno mornarsko beznico in ko se je vračal domov, mu je v ušesih šumelo rdeče vino. Včasih (a to še pozneje) se je družil z vlačugami. Vedno pa je zasanjano premišljal o daljnih deželah, katerih čarobni vonji so se pretakali v očetovi trgovinici.

Dobri očka je bil hudo razočaran nad svojim takrat že skoraj odraslim sinom. Večkrat se mu je za težkimi roženimi okviri debelih očal zalesketala drobna solzica. Nekega vlažnega popoldneva,

ko so galebi v megli vpili še bolj otožno kakor navadno, je svojega nemarnega otroka spodil od doma. Francis se je zatekel v neko krčmo. Tam je v kiselkastem vonju razlitega vina sedel bogat in vljuđen gospod, ki je polnil kozarce z rdečim vinom in ušesa z zgodbami o daljnih krajih. Francisa je premamila, da je podpisal pogodbo, s katero je postal hlapec na neki plantaži v San Domingu. Ko se je mladenič po mokrih stopnicah vzpenjal na ladjo, se je iz morja že drugič dvignila velika neznana rdeča riba in s človeškim glasom spregovorila: „Hm, to se pa ne bo dobro končalo! Iz tega se bo nekaj izcimilo!“ Francis pa je v svoji pijanosti besno zakričal nanjo: „Le kaj hočeš od mene, ti zopma riba!“ ter spet pozabil nanjo.

4.

Na ladji pa je bilo hudo. Pod krovom je bilo zatoхло, na krovu pa mrzlo in vlažno. Mornarji so bili hudobni in kruti. Tiho so minevali enolični dnevi. Ladja je dolgo, dolgo plula po sivem oceanu. Le veliki albatrosi so ji sledili in gledali nanjo s svojimi črnimi in žalostnimi očmi. Potem so presunljivo zakričali in odplahutali v meglo.

Tam v San Domingu pa je bilo še huje. Voda po jarkih, prekrita s kužno zeleno prevleko, je polnila zrak s smradom in zatoхлоstjo. V tej deželi so se od jutra do večera plodile žuželke in ves čas boleče pikale preznjene ljudi in zdi se, da so se vedno razburili, kajti prah je vsakič bolj vznemirjeno poplesaval po Najhuje pa je bilo ponoči. Takrat so se iz smrdljivih mlak dvignili duhovi in vpili okrog hiše. Ubogi Francis pa ni imel nikogar, ki bi ga imel rad in ga stisnil k sebi. Večkrat je z domotožjem pomislil na svojega dobrega in skrbnega očka ter na svojo toplo in mehko mamico.

Nekoč, ko je paznikov bič postal le preboleč, je zbežal v goščavo. A zbežati sam in brez orožja je bilo isto kakor narediti samomor. Kajti v goščavi je prežalo tisoč nevarnosti: krute in grozne zveri so se plazile po somraku džungle, strupene kače in žuželke so s svojimi smrtnimi ugrizi prežale na žrtve in močvirski duhovi so vabili popotnike z varnih stez v spolzko blato. In že premnog ubežnik s plantaž je obležal v smradni vodi kakega jarka, kjer je njegovo truplo postalo plen mrhovinarjev z žarečimi očmi ter žuželk, ki so nesposodno svatovale po truplu in vanj odlagale svoja čreca. Le beli duhovi so v nočeh plesali in se krohotali tam naokrog. A Francis je imel srečo. Naletel je na tolpo bukanirjev. To pa so bili trdi ljudje. Ukvarjali so se s pobijanjem živali, predvsem krav in svinj, ki so ubežale s farm in se v goščavju hudo razplodile. Meso so zavrgli, kože pa preprodali. V samoti, napolnjeni samo z ubijanjem, so se navzle grozotnih navad in surovega vedenja. Še posebno so bili krvoločni zaradi svojega zajtrka: vsako jutro so namreč zgrabili mladega bika, mu izrezali kost stegenice, pa če je žival še tako vpila, jo zdrobili in spili še topel kostni mozeg. To ostudno pijačo so imeli v velikih časteh. Imenovali so jo jutranji punč bukanirjev. Ker je bila vsa voda gnila, so pili kar kri pobitih živali. In ti divjaki so sprejeli Francisa za služabnika. Cele dneve so ga samo mučili in prepejali ter uporabljali le za najgnusnejša dela. Nikdar mu niso dovolili ubiti kakšne živali, pa čeprav si je tega neznansko želel. To slast so vedno prihranili zase. Njegovo delo je bilo le čiščenje gnusnih kož in nošnja težkih bremen.

Na beg se ni splačalo niti pomisliti. Kajti bukanirski psi so imeli ostre zobe in so znali zasledovati vsakovrstno divjad. Tako revežu ni preostalo drugega, kot da je objemal nekega psa, s katerim se je spoprijateljil, in mu v kožuh točil debele solze. Nekoč, ko je bil tako izčrpan, da niti gospodarjeve puške ni mogel več nositi, je gospodar pobesnel in ga treščil s težkim kopitom po glavi. Ubogemu Francisu se je zmeglilo pred očmi. Ko je obležal, so bukanirji, misleč, da je mrtev, le nekajkrat prezirljivo pljunili nanj in s krohotom izginili v goščavju. Takrat se je Francisu zazdelo, da skozi meglo, ki mu je zagrinjala oči, vidi, kako se je iz bližnjega jarka, polnega smrdeče zelene vode, dvignila velika neznana rdeča riba in zastokala: „Hm, to se pa ne bo dobro končalo! Iz tega se bo nekaj izcimilo!“ Le s težavo je skozi rdeči mrak, ki mu je vedno močneje zastiral oči, in skozi kri, ki se mu je razlivala po čelu, zasikal: „Uh, ti ostudna žival...“ in se pogreznil v temo.

(Se bo nadaljevalo)
Blaž OGOREVC